



Secció III. Altres disposicions i actes administratius

ADMINISTRACIÓ DE LA COMUNITAT AUTÒNOMA CONSELLERIA D'EDUCACIÓ I UNIVERSITATS

8877

Resolució del conseller d'Educació i Universitats, a proposta del director general de Personal Docent i Centres Concertats, per la qual s'aprova el Pla quadriennal de formació permanent del professorat 2024-2028

El director general de Personal Docent i Centres Concertats ha formulat la proposta de resolució següent:

Antecedents

1. La Llei orgànica 2/2006 de 3 de maig, d'educació, modificada per la Llei orgànica 3/2020, de 29 de desembre, indica, a l'article 102, que la formació permanent constitueix un dret i una obligació de tot el professorat, així com una responsabilitat de les Administracions educatives i dels centres, i afegeix que els programes de formació permanent han de preveure l'adequació dels coneixements i mètodes a l'evolució de les ciències i de les didàctiques específiques, així com tots els aspectes de coordinació, orientació, tutoria, educació inclusiva, atenció a la diversitat i organització dirigits a millorar la qualitat de l'ensenyament i el funcionament dels centres.

2. La Llei 1/2022, de 8 de març, d'Educació de les Illes Balears, estableix, a l'article 144, que la formació permanent del professorat té per finalitat l'actualització i el desenvolupament de les competències professionals del professorat per a la funció docent i el lideratge pedagògic i per a la col·laboració amb la comunitat educativa, i ha d'anar encaminada a millorar la pràctica educativa i impulsar la innovació, especialment en relació amb el projecte educatiu de cada centre. A l'article 146 indica que la formació permanent del professorat s'ha de dur a terme mitjançant un procés sistemàtic a partir d'un diagnòstic de necessitats formatives i amb plans pluriennals de formació, elaborats amb la participació del professorat, que contenguin una planificació flexible i adaptable i defineixin les línies estratègiques de formació, les modalitats formatives i els criteris d'avaluació.

3. El Decret 41/2016, de 15 de juliol, pel qual es regula la formació permanent del professorat de l'ensenyament no universitari de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears, disposa, a l'article 6.2, que, la Direcció General de Formació Professional i Formació del Professorat (ara Direcció General de Personal Docent i Centres Concertats), mitjançant el Servei de Formació del Professorat, ha d'elaborar, a partir d'un diagnòstic de necessitats formatives, un pla quadriennal de formació del professorat que representi una planificació flexible i adaptable i que contengui les línies estratègiques de formació del professorat, les modalitats formatives i els criteris d'avaluació.

4. L'Ordre del conseller d'Educació i Universitat de dia 11 de març de 2016 per la qual es regulen l'organització i el règim de funcionament de la xarxa de centres de professorat de les Illes Balears, estableix, en la disposició addicional única, que el pla de formació permanent del professorat és el conjunt de directrius i d'accions previstes per l'Administració educativa de les Illes Balears per millorar el nivell de preparació i el desenvolupament personal i professional del professorat no universitari, amb l'objectiu final de garantir la qualitat de l'ensenyament. Ha de ser plurianual i ha d'aprovar-se mitjançant una resolució del conseller d'Educació i Universitat, després de l'informe del Consell Escolar de les Illes Balears.

5. El dia 23 d'octubre de 2023, el conseller d'Educació i Universitats signa la Resolució per la qual s'ordena l'inici del procediment per elaborar el Pla quadriennal de formació del professorat 2024-2028.

6. A partir d'aquest moment, el Servei de Formació Permanent del Professorat inicia un procés participatiu d'anàlisi del Pla quadriennal de formació permanent del professorat 2020-2024 i de definició de propostes per al nou Pla a través d'enquestes als centres educatius, als assessors dels centres de professorat, al serveis de la Conselleria d'Educació i Universitats i a altres organismes relacionats amb la formació permanent del professorat, com a base per a l'elaboració del nou Pla quadriennal de formació permanent del professorat.

7. Aquest procés es completa amb les Jornades participatives organitzades per cada un dels centres de professorat de les Illes Balears, on docents de les diferents etapes i ensenyaments no universitaris de les Illes Balears avaluen el Pla quadriennal de formació permanent del professorat 2020-2024 i elaboren propostes de millora per al Pla quadriennal 2024-2028.

8. Les dades recollides en aquest procés participatiu es recullen al document Informe de conclusions. Avaluació i propostes de millora sobre la formació permanent del professorat des del diàleg, el debat i la reflexió, que també inclou l'avaluació de seguiment del Pla quadriennal de formació permanent del professorat 2020-2024.



9. La proposta del Pla Quadriennal de Formació Permanent del Professorat 2024-2028 va ser informada a les diferents Meses Sectorials d'Educació el mes de març de 2024, i el Consell Escolar de les Illes Balears en va emetre l'informe preceptiu el dia 25 de juliol de 2024.

Fonaments de dret

1. La Llei orgànica 2/2006 de 3 de maig, d'educació, modificada per la Llei orgànica 3/2020, de 29 de desembre.
2. La Llei 1/2022, de 8 de març d'Educació de les Illes Balears.
3. La Llei 39/2015, d'1 d'octubre, del procediment administratiu comú de les administracions públiques.
4. El Decret 41/2016, de 15 de juliol, pel qual es regula la formació permanent del professorat de l'ensenyament no universitari de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears.
5. L'Ordre del conseller d'Educació i Universitat de dia 11 de març de 2016 per la qual es regulen l'organització i el règim de funcionament de la xarxa de centres de professorat de les Illes Balears (BOIB núm. 36, de 19 de març de 2016).
6. La Resolució del conseller d'Educació i Universitats de 23 d'octubre de 2023 per la qual s'ordena l'inici del procediment per elaborar el Pla quadriennal de formació permanent del professorat 2024-2028.
7. El Decret 5/2024, de 29 de maig, de la presidenta de les Illes Balears, pel qual es modifica el Decret 12/2023, de 10 de juliol, de la presidenta de les Illes Balears, pel qual s'estableixen les competències i l'estructura orgànica bàsica de les conselleries de l'Administració de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears, modificat pel Decret 16/2023, de 20 de juliol; pel Decret 17/2023, de 23 d'agost; pel Decret 1/2024, de 4 de gener, i pel Decret 4/2024, de 17 de maig.

Proposta de resolució

Propòs al conseller d'Educació i Universitats que dicti una resolució en els termes següents:

Primer.- Aprovar el Pla quadriennal de formació permanent del professorat 2024-2028 que figura en l'Annex únic d'aquesta Resolució.

Segon.- Ordenar la publicació d'aquesta Resolució al Butlletí Oficial de les Illes Balears i establir que entri en vigor l'endemà de la publicació.

Per tot això, dict la següent

Resolució

Manifestar la conformitat amb la proposta de resolució i dictar-ne resolució en els mateixos termes.

Interposició de recursos

Contra aquesta Resolució, que no exhauereix la via administrativa, es pot interposar un recurs potestatiu de reposició davant el conseller d'Educació i Universitats en el termini d'un mes, comptador des de l'endemà de la notificació d'aquesta Resolució, d'acord amb els articles 123 i 124 de la Llei 39/2015, d'1 d'octubre, del procediment administratiu comú de les administracions públiques, i amb l'article 57 de la Llei 3/2003, de 26 de març, de règim jurídic de l'Administració de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears.

També es pot interposar directament un recurs contenciós administratiu davant el Jutjat Contenciós Administratiu de Palma en el termini de dos mesos, comptadors des de l'endemà de la publicació d'aquesta Resolució, d'acord amb els articles 8 i 46 de la Llei 29/1998, de 13 de juliol, reguladora de la Jurisdicció Contenciosa Administrativa.

(Signat electrònicament: 7 de setembre de 2024)

El conseller d'Educació i Universitats

Antoni Vera Alemany

(Signat electrònicament: 4 de setembre de 2024)

El director general proposant

Ismael Alonso Sánchez



Annex**Pla quadriennal de formació permanent del professorat 2024-2028****ÍNDEX**

1. INTRODUCCIÓ.....	5
2. ANÀLISI DE DADES I DETECCIÓ DE LES NECESSITATS FORMATIVES.....	11
3. LA FORMACIÓ PERMANENT DEL PROFESSORAT DAVANT ELS REPTES DE L'EDUCACIÓ.....	16
A. Competències professionals docents.....	17
B. La competència digital i les tecnologies emergents.....	18
C. Centres que aprenen: Cream xarxa.....	19
D. El lideratge pedagògic afectiu i efectiu.....	21
E. L'aprenentatge entre iguals i l'avaluació reguladora. Cultura d'avaluació al centre.....	22
F. Metodologies basades en evidències.....	24
G. La igualtat de gènere i la coeducació.....	25
H. Compromís amb l'entorn. Els objectius de desenvolupament sostenible	26
4. LÍNIES ESTRATÈGIQUES 2024-2028.....	28
5. MODALITATS DE LA FORMACIÓ PERMANENT.....	40
5.1. Modalitats de formació als centres: formació en el centre i formació intercentre.....	40
5.1.1. Formació en el centre (FeC).....	41
5.1.2. Formació intercentres (FiC).....	42
5.1.3. Formació de centres (FdC).....	42
5.2. Noves modalitats.....	43
5.2.1. Seminaris temàtics.....	43
5.2.2. Grups de treball en xarxa.....	44
5.2.3. Grups de treball de zon.....	44
5.2.4. Grups de recerca.....	45
5.2.5. Trobades pedagògiques entre centre.....	46
5.3. Altres modalitats.....	46
5.3.1. Programa d'experiència formativa.....	46
5.3.2. Curs de formació per àmbit.....	47
5.3.3. Activitat puntual de formació.....	48
5.3.4. Itinerari d'autoformació (Itinerari autònom de formació.....	48
5.3.5. Formació especialitzada (FE).....	48
6. EL SISTEMA DE FORMACIÓ PERMANENT.....	49
6.1. Normativa i altres referències.....	49
6.2. Agents de la formació.....	50
7. SEGUIMENT I AVALUACIÓ DEL PLA QUADRIENNA.....	53
8. BIBLIOGRAFIA.....	56



1. INTRODUCCIÓ

La **transformació global, multidisciplinària i exponencial** que la realitat social experimenta en les darreres dècades, accelerada especialment pels avenços tecnològics, té un impacte profund en el sistema educatiu, que s'enfronta a reptes que afecten la manera d'ensenyar i d'aprendre, a la dimensió col·laborativa de la tasca docent i al paper que tenen els centres educatius com a organitzacions d'aprenentatge social, personal, laboral i acadèmic. Informes com *Els set coneixements necessaris per a l'educació del futur*, d'**Edgar Morin** per a la UNESCO (1999) aprofundeixen en aquesta visió global i amb perspectiva de futur de l'aprenentatge.¹

Els processos d'ensenyament-aprenentatge, la metodologia, l'atenció a les característiques individuals de l'alumnat i dels grups, el desenvolupament de la creativitat i la gestió de la convivència —però també d'organització i de gestió dels centres—, requereixen canvis que passen, necessàriament, per la formació permanent del professorat actualitzada i de qualitat, basada en el coneixement neurocientífic, en l'avaluació i l'anàlisi compartida dels resultats i en la investigació provada i fonamentada, entre d'altres. Estudis com els de John **Hattie**², que al llarg de més de vint-i-cinc anys ha analitzat els efectes que nombroses intervencions i variables tenen en l'èxit educatiu de l'alumnat (*passar del que funciona al que funciona millor*) —entre els quals destaquen aspectes com el pensament avaluatiu del professorat i la retroalimentació—, o tesis com les de Carol **Dweck**³ sobre la importància d'incrementar la mentalitat de creixement de l'alumnat, de **Melina Furman**⁴ sobre la necessitat de repensar els mètodes d'ensenyament per motivar l'alumnat (avalades per les aportacions de la neurociència i la neuroeducació que David **Bueno** (2020)⁵ recull en els seus

1 MORIN, E., UNESCO (1999). *Els set coneixements necessaris per a l'educació del futur*.

<https://catesco.org/wp-content/uploads/2022/10/Els-set-coneixements-necessaris-per-a-leducacio-del-futur-4.pdf>

2 HATTIE, J. *Visible learning* [en línia] <https://visible-learning.org/hattie-ranking-influences-effect-sizes-learning-achievement/>

3 DWECK, C. S. (2006). *Mindset: The new psychology of success*. Random House.

4 FURMAN, M. (2022). *Enseñar distinto. Guía para innovar sin perderse en el camino*. Clave Intelectual.

5 BUENO, D. (2020). *La práctica educativa con mirada neurocientífica*. Horsori.



treballs), **constitueixen alguns dels fonaments teòrics que guien el model de formació permanent del professorat que es defineix en aquest Pla Quadriennal 2024-2028.**

D'altra banda, els resultats de les diferents proves d'avaluació externes de caràcter diagnòstic han de tenir necessàriament implicacions en la formació permanent del professorat, que esdevé una peça clau per ajustar la resposta docent a les necessitats detectades en les diferents competències de l'alumnat.

Pel que fa a la formació del professorat, en aquest mateix sentit, l'informe de la Comissió Internacional de la UNESCO sobre els futurs de l'educació *Re-imaginant junts els nostres futurs: un nou contracte social per l'educació* (2022)⁶ proposa alinear la formació del professorat amb les prioritats educatives i orientar-la cap als reptes i perspectives de futur, atenent la cultura digital i redissenyant el paper del professorat perquè la col·laboració entre equips en permeti el desenvolupament professional. Aquest és el mateix enfocament que es desprèn de l'apartat 2 de l'article 102.5 de la Llei orgànica 3/2020, de 29 de desembre, per la qual es modifica la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació, que indica que els programes de formació permanent han de preveure l'adequació dels coneixements i dels mètodes a l'evolució de les ciències i de les didàctiques específiques, així com tots aquells aspectes de coordinació, orientació, tutoria, educació inclusiva, atenció a la diversitat i organització encaminades a millorar la qualitat de l'ensenyament i el funcionament dels centres.

Des d'aquest mateix prisma, aquest Pla Quadriennal recull les prioritats i les recomanacions que la Unió Europea fa en matèria d'educació i formació al **Pla d'Acció d'Educació Digital 2021-2027**⁷ amb l'objectiu d'adaptar l'educació i la formació a l'era digital. Avançant en el camí ja iniciat de l'ús de les eines digitals com a recurs que facilita l'assoliment de les fites educatives, impulsa l'ús de les **tecnologies emergents**, les tècniques d'ensenyament interactives i els models

6 COMISSIÓ INTERNACIONAL SOBRE ELS FUTURS DE L'EDUCACIÓ DE LA UNESCO (2021). *Re-imaginant junts els nostres futurs: un nou contracte social per l'educació*.

<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000382890>

7 COMISIÓN EUROPEA, DIRECCIÓN GENERAL DE EDUCACIÓN, JUVENTUD, DEPORTE Y CULTURA (2023). *Plan de acción de educación digital 2021-202: mejorar la provisión de capacidades digitales en la educación y la formación*, Oficina de Publicaciones de la Unión Europea. <https://data.europa.eu/doi/10.2766/75>



d'aprenentatge híbrid, i s'obre a les **noves perspectives que ofereix la intel·ligència artificial generativa (IAG)** pel que fa a l'adopció d'enfocaments formatius més adaptats a les necessitats de l'alumnat, del professorat, dels centres i de la societat. L'evidència que tenim a dia d'avui és que el paper de les persones és imprescindible, ja que el bon ús de tots els sistemes d'IA depèn de la revisió crítica que en faci la intel·ligència humana.

La vinculació estreta i el compromís que han de tenir totes les activitats encaminades a la formació del professorat i de la resta d'agents de la comunitat educativa amb l'entorn fan indispensable l'impuls d'accions de consciència i de responsabilitat de caràcter transversal. És el cas de la cura ambiental, que exigeix la formació i la informació necessàries per treballar amb l'alumnat la sensibilització, el coneixement i l'acció per a la cura de l'equilibri ambiental, la sostenibilitat i el consum responsable, en concordança amb les propostes de suport a la integració de la transició ecològica i de desenvolupament sostenible en els programes de desenvolupament professional continu que apareixen a la **Recomanació del Consell de la Unió Europea relativa a l'aprenentatge per a la transició ecològica i el desenvolupament sostenible**⁸. És també el cas de la **coeducació**, amb l'objectiu —com indica el Pla de Coeducació de les Illes Balears 2019-2022⁹—que alumnes, professorat i famílies esdevinguin agents actius d'igualtat, i dels aspectes que la Llei d'educació de les Illes Balears¹⁰ indica que requereixen un enfocament transversal: la formació integral centrada en el desenvolupament de les competències des d'una òptica d'educació inclusiva, d'igualtat entre homes i dones i de no-discriminació, de promoció de la salut, d'educació afectivosexual, d'igualtat d'oportunitats, de respecte mutu i de cooperació entre iguals.

8 CONSEJO DE LA UNIÓN EUROPEA (2022). *Recomendación relativa al aprendizaje para la transición ecológica y el desarrollo sostenible*, Oficina de Publicaciones de la Unión Europea. <https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=DOUE-Z-2022-70040>

9 CONSELLERIA D'EDUCACIÓ, UNIVERSITAT I RECERCA (2019). *Pla de coeducació de les Illes Balears 2019-2022*. Institut per a la Convivència i l'Èxit Escolar file:///C:/Users/u53766/Downloads/PLA_COEDUCACIO_2019_2022-1.pdf

10 Llei 1/2022, de 8 de març, d'educació de les Illes Balears (BOIB núm. 38, de 17 de març de 2022)



A la nostra Comunitat, la Llei 1/2022, de 8 de març, d'educació de les Illes Balears (BOIB núm. 38, de 17 de març de 2022), dedica el capítol III a la formació permanent del professorat:

- L'article 144, que estableix que la finalitat de la formació permanent del professorat és **l'actualització i el desenvolupament de les competències professionals** del professorat per a la funció docent i el lideratge pedagògic i per a la col·laboració amb la comunitat educativa, encaminada a millorar la pràctica educativa i impulsar la innovació, especialment en relació amb el projecte educatiu de cada centre, i afegeix que constitueix un dret i un deure dels docents i és, alhora, una responsabilitat de l'administració i dels altres titulars dels centres educatius.
- L'article 146, que inclou entre els principis de la formació permanent del professorat la fonamentació en un model de competències professionals, la vinculació a les necessitats del sistema educatiu, als projectes educatius dels centres i a la qualificació professional i personal del professorat, **la transferència a la pràctica educativa i al funcionament dels centres orientada a la millora, el foment de la recerca i la innovació educativa**, l'intercanvi, la reflexió pedagògica i el paper cabdal dels equips educatius.
- L'article 146, que indica que el sistema de formació permanent del professorat s'organitza per mitjà dels centres de professorat i dels centres educatius, amb autonomia pedagògica i de gestió, en el marc dels plans pluriennals de formació del professorat, estableix que les modalitats formatives han de fomentar l'aprenentatge de les bones pràctiques docents, la transferència dels coneixements, l'intercanvi professional, la difusió del coneixement i les experiències formatives, i afegeix que la formació permanent del professorat s'ha de dur a terme mitjançant un procés sistemàtic a partir del diagnòstic de necessitats formatives i amb plans pluriennals de formació, elaborats amb la participació del professorat, que contenguin una **planificació flexible i adaptable** i defineixin les línies estratègiques de formació, les modalitats formatives i els criteris d'avaluació.



De la mateixa manera que els mètodes d'ensenyament-aprenentatge centrats en l'aprenent i basats en els **coneixements previs**, ajuden a produir aprenentatge significatiu en els participants, la contextualització a les necessitats del centre i de l'entorn, la formació conjunta, el **lideratge pedagògic distribuït** i la concepció d'un **model formatiu de reflexió, indagació, treball col·laboratiu i en xarxa, són requisits indispensables per aconseguir que la formació permanent del professorat tenguí realment impacte en l'aprenentatge de l'alumnat.**

El fet educatiu es produeix al centre, a l'aula; per tant, aquest ha de ser el lloc des d'on s'han de detectar les necessitats formatives i s'ha de cultivar el procés d'aprenentatge dels docents i entre els docents, amb el suport i l'impuls de l'equip directiu. **La formació del professorat ha de facilitar la detecció de necessitats i l'adopció dels canvis necessaris per millorar els processos** d'ensenyament-aprenentatge i d'organització del centre, **amb l'objectiu final d'aconseguir l'èxit educatiu** de tot l'alumnat i entenent la innovació com a millora basada en evidències.

Les **pràctiques innovadores que funcionen han d'esdevenir habituals i passar a formar part de la cultura del centre**; també n'ha de formar part la mentalitat avaluativa, que fa possible la **sostenibilitat** en el temps de les pràctiques efectives i que s'enriqueix a través de l'avaluació entre iguals, la col·laboració dels agents externs —com els assessors de formació del professorat— i els processos d'investigació i recerca.

El **Pla Quadriennal de Formació Permanent del Professorat 2024-2028** és una eina per actualitzar la formació del professorat i **donar resposta** als requeriments educatius dins el marc normatiu de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears. La **finalitat del Pla Quadriennal és actualitzar el model de formació permanent del professorat al llarg dels pròxims quatre anys** per millorar les competències professionals dels docents de les diferents etapes i ensenyaments educatius, amb l'objectiu que disposin dels coneixements, les eines i els recursos personals i compartits necessaris per gestionar de la manera més adequada les diferents situacions educatives, **contribuir** a la millora contínua i a la transformació i innovació dels centres de les Illes Balears per donar resposta a la societat canviant i millorar la qualitat del sistema educatiu i l'èxit educatiu de tot l'alumnat.



Les finalitats del Pla són:

1. **Desenvolupar les competències professionals dels docents** per adequar-les a les necessitats del context educatiu, social, digital, tecnològic i laboral actual.
2. Proporcionar al professorat coneixements i estratègies que els permetin **millorar la competència comunicativa lingüística, competència plurilingüe i la competència matemàtica** de l'alumnat a més de fomentar els projectes d'innovació a l'STEM.
3. Fomentar la competència digital dels docents per **millorar la digitalització educativa** als centres, donar resposta als nous reptes que presenta la societat i **crear organitzacions digitalment competents**.
4. Facilitar al professorat l'adopció de mesures compartides que permetin universalitzar **l'atenció educativa personalitzada** i el suport a les particularitats d'aprenentatge de tot l'alumnat en el marc d'un sistema educatiu inclusiu, i potenciar així la seva presència, participació i aprenentatge.
5. **Promoure l'aplicació de la normativa** vigent des d'una perspectiva formadora i un enfocament competencial, amb la implicació i la participació de tota la comunitat educativa.
6. **Apropar la formació als centres docents**, comptant amb diferents nivells de planificació i gestió, i **reforçar la formació pràctica**, per facilitar iniciatives i acords pedagògics entre els equips docents d'un mateix centre.
7. **Potenciar la formació del equips directius** en el lideratge distribuït per a la millora contínua i la sostenibilitat dels projectes de centre, la gestió i la coordinació d'equips per al desenvolupament de models innovadors de millora.
8. Fomentar la cultura de col·laboració entre el professorat, amb una visió compartida, basada en **l'aprenentatge entre iguals**, la **mentoria d'experts**, el foment de **xarxes professionals i xarxes entre centres** i



l'intercanvi de bones pràctiques. Impuls **d'ecosistemes educatius** per acompanyar la innovació i la transformació dels centres educatius.

9. Desenvolupar les competències dels docents per fomentar la participació de la comunitat educativa i millorar el compromís i la responsabilitat de l'alumnat amb **l'entorn natural, social i cultural**.

10. **Promoure la relació dels centres amb la comunitat educativa, altres centres, institucions i/o empreses** per millorar l'atenció educativa i enfortir els àmbits competencials i/o professionals de l'alumnat.

11. **Cultivar el benestar de la comunitat educativa** mitjançant el desenvolupament de la competència interpersonal i intrapersonal de docents i discents per aconseguir sistemes relacionals **coeducatius** i d'equitat, **saludables** i basats en la **cultura de la pau**.

El Pla Quadriennal s'ha construït a través d'un procés obert i participatiu en el qual s'han recollit i analitzat les valoracions i les propostes de docents de totes les etapes educatives i ensenyaments no universitaris, dels assessors de formació del professorat, dels serveis de la Conselleria d'Educació i Universitats i d'altres entitats i organitzacions vinculades a la formació del professorat. Aquest procés ha permès obtenir l'anàlisi acurada de les fortaleeses i debilitats del Pla Quadriennal que finalitza i confeccionar un pla nou actualitzat, que consolida els aspectes que s'han mostrat més efectius —especialment pel que fa a la formació en els centres— i introdueix **elements nous**, motivats pels **canvis** més recents en el **paisatge educatiu**.

2. ANÀLISI DE DADES I DETECCIÓ DE LES NECESSITATS FORMATIVES

Com en anteriors ocasions, l'elaboració del Pla Quadriennal de Formació Permanent del Professorat 2024-2028 s'ha realitzat a través d'un procés participatiu de recollida de valoracions i propostes dels diferents agents implicats en aquestes formacions.

El **procés participatiu s'ha construït en dues fases**: una, de recollida de valoracions del Pla que finalitza i definició de propostes per al Pla nou per part dels diferents agents implicats (docents, claustrats, assessors de formació del



professorat, serveis de la Conselleria d'Educació i Universitats i altres entitats i organismes relacionats amb la formació permanent del professorat), i una altra d'anàlisi diferenciada i global de les informacions obtingudes en les valoracions.

En la **primera fase** (recollida guiada de dades del Pla que finalitza i propostes de millora per al nou Pla) s'han duit a terme les **accions següents**:

a) Realització de jornades de reflexió participatives, organitzades per cada un dels centres de professorat territorials de les Illes Balears en col·laboració amb el Servei de Formació Permanent del Professorat.

Les jornades, que han durat 8 hores, han reunit docents de diferents tipologies de centres, etapes i ensenyaments i s'han dividit en dues parts: una d'anàlisi del Pla que finalitza, per detectar-ne els punts forts i els febles, i una altra de definició de propostes de millora per al Pla nou. Ambdues parts han estat guiades pels assessors de formació del professorat dels CEP, que han elaborat un informe de conclusions amb totes les aportacions i reflexions recollides durant les jornades. Hi han participat representants de centres públics i concertats d'educació infantil, educació primària, educació secundària, formació professional, centres d'educació de persones adultes, escoles oficials d'idiomes i conservatoris professionals de música i dansa.

b) Enviament d'un qüestionari als centres educatius. S'ha convidat a tots els centres sostinguts amb fons públics a emplenar un qüestionari a través de la plataforma virtual de formació del professorat. En el qüestionari s'ha demanat la valoració d'aspectes concrets del Pla Quadriennal que finalitza i la concreció de propostes de millora per al Pla nou. La direcció del centre ha estat l'encarregada d'emplenar el qüestionari, a partir de les valoracions i propostes del claustre. Han lliurat el qüestionari un total de 89 centres de les diferents etapes i ensenyaments de les Illes Balears.

c) Tramesa d'un qüestionari a cada un dels assessors dels centres de professorat de les Illes Balears, com a principals agents de vehiculació de la formació permanent del professorat, per a l'anàlisi dels punts forts i febles del Pla que finalitza i la definició de propostes per al Pla nou basades en aquesta anàlisi i en l'experiència pròpia.



- d) Lliurament d'un qüestionari** als serveis de la Conselleria d'Educació i Universitats vinculats amb la formació permanent del professorat. Com en els casos anteriors, el qüestionari s'ha dirigit a valorar els aspectes del Pla Quadriennal 2020-2024 que cal mantenir i els que cal millorar de cara al Pla Quadriennal 2024-2028. Alguns serveis han fet la valoració amb un informe específic.
- e) Sol·licitud d'un informe** de valoració del Pla Quadriennal 2020-2024 i de propostes per al Pla nou al Centre de Formació, Innovació i Recerca de la Funció Directiva (CFIRDE) i al Centre de Formació, Innovació i Recerca de la Formació Professional (CFINFP), al CEP IBSTEAM i a d'altres entitats.
- f) Anàlisi de les dades de l'avaluació** de seguiment del Pla Quadriennal 2020-2024. L'avaluació es va realitzar durant el curs 2022-2023 (i no al 2021-2022, a mitjan aplicació del Pla), ja que el primer any d'aplicació del Pla Quadriennal es va veure fortament afectat per la supressió de les formacions provocada per la pandèmia. En aquesta avaluació de seguiment s'analitzen els indicadors establerts al propi Pla, principalment a partir de les dades qualitatives i quantitatives recollides al sistema de registre de la formació GestFOR: valoracions dels participants al portal del personal docent, dades sobre participants, nombre de formacions, línies estratègiques, modalitats de formació, etc.
- En la **segona fase**, a partir de l'anàlisi de tota la informació, el Servei de Formació Permanent del Professorat ha elaborat un **document de síntesi** que du per títol ***Informe de conclusions. Avaluació i propostes de millora en la Formació Permanent del Professorat des del diàleg, el debat i la reflexió***, publicat a la pàgina web del Servei.
- Com a **conclusió del procés participatiu** es poden assenyalar els punts forts del Pla Quadriennal 2020-2024 i els àmbits que cal millorar de cara al Pla Quadriennal 2024-2028 següents:



Punts forts del Pla Quadriennal 2020-2024

- Importància de la modalitat de formació en centre (FeC) i formació intercentre (FiC) per potenciar l'autonomia formativa dels centres i que els ajuda a treballar en entorns més col·laboratius d'aprenentatge, fomentar el treball en equip i definir una línia de centre.
- Incorporació de propostes formatives —com, per exemple, els programes d'estades pedagògiques— que, pel fet d'incloure l'aprenentatge entre iguals, la construcció compartida de coneixement i l'intercanvi de les experimentacions en el si del centre, han facilitat la transferència directa de pràctiques educatives.
- Formació sobre competència digital, que ha facilitat la vinculació de la formació amb la transferència al centre i a l'aula en aspectes com l'avaluació de l'alumnat i la retroacció o el coneixement i l'ús d'eines bàsiques per a l'ensenyament en línia, especialment pel que fa als entorns virtuals d'aprenentatge.
- Formació en gestió d'equips, que ha proporcionat estratègies de lideratge.
- Formació contextualitzada i d'acord amb les necessitats del centre que ajuda a fomentar l'autonomia formativa dels centres.
- Rol de l'assessor de formació.
- Promoció d'una gran varietat d'oferta educativa, gratuïta i accessible per a tots els docents que respon a les necessitats dels centres.

Propostes de millora per al Pla 2024-2028

- Repensar les modalitats formatives de manera que l'estructura sigui més flexible, tenguin més hores de ponència i comptin amb eines d'acompanyament (mentories, etc.) durant la realització de la transferència a l'aula i al centre.
- Flexibilitzar l'estructura formativa de la modalitat de formació en centre (FeC) i formació intercentre (FiC) per potenciar l'autonomia dels centres a



l'hora de formar-se i ajustar els requisits de participació a les seves característiques i casuístiques.

- Promoure la innovació i les competències docents de tots els col·lectius, especialment en el cas de la Formació Professional i dels col·lectius específics.
- Contextualitzar les formacions a les necessitats reals dels centres i promoure la creació de xarxes d'aprenentatge.
- Promoure l'actualització metodològica a través de les activitats formatives de manera que atengui, entre altres aspectes, les tecnologies emergents (intel·ligència artificial, realitat augmentada i virtual, etc.).
- Establir mecanismes de coordinació entre els diferents serveis i centres de formació de la Conselleria d'Educació i Universitats per evitar que l'oferta formativa sigui excessiva i desorganitzada.
- Incorporar noves modalitats formatives, com els grups de treball i els seminaris.
- Reduir la càrrega burocràtica dels procediments associats a les activitats formatives.
- Oferir formació més pràctica sobre metodologies i estratègies d'ensenyament-aprenentatge i potenciar l'enfocament competencial des de les formacions del professorat.
- Millorar els objectius i els indicadors d'avaluació del Pla.
- Crear formacions destinades específicament a les figures dels agents de coeducació i coordinació de benestar i protecció.
- Potenciar el treball en xarxa i entre iguals.
- Ampliar l'oferta de formació individualitzada i especialitzada i no limitar l'oferta a la formació en centres, de centres i intercentres.
- Unificar i repensar les línies estratègiques.



3. LA FORMACIÓ PERMANENT DEL PROFESSORAT DAVANT ELS REPTES DE L'EDUCACIÓ

La formació del professorat és un element decisiu per donar resposta als nous reptes educatius plantejats per la societat actual. Es fa necessària la formació per adaptar-se a nous rols docents.

La transformació social té repercussions molt significatives en els diferents rols docents de totes les etapes educatives. Tot i que és difícil determinar la profunditat i les implicacions dels canvis, sí sabem que no són un fet limitat al nostre temps. Cal considerar la professió docent des del prisma del desenvolupament de les competències professionals necessàries per l'exercici flexible de la professió i per a l'aprenentatge continu, que es nodreixin de les aportacions i les evidències que la psicologia de l'aprenentatge i la recerca pedagògica proporcionen sobre la manera en què s'aprèn. És des d'aquesta consideració que la formació permanent del professorat esdevé un element decisiu, que **permet revisar i actualitzar les pròpies pràctiques i promoure noves habilitats per transformar espais d'aprenentatge i impulsar metodologies per aprendre més i millor.**

Segons l'Informe Talis (*Teaching and Learning International Survey*) 2018¹¹, elaborat a partir de l'Estudi Internacional de l'Ensenyament i de l'Aprenentatge promogut per l'Organització per a la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic (OCDE), amb caràcter d'enquesta —i no d'avaluació—, a Espanya el 95 % dels docents d'educació primària i secundària declaren haver participat en activitats de desenvolupament professional de caire formatiu durant els darrers 12 mesos. Tot i que les dades corresponen a l'any 2018, constitueixen un indicador de la fortalesa dels hàbits formatius dels docents i de l'oportunitat que la formació permanent del professorat brinda per a la millora de les pràctiques educatives.

11 MINISTERIO DE EDUCACIÓN Y FORMACIÓN PROFESIONAL (2019). *TALIS 2018 Estudio internacional de la enseñanza y del aprendizaje. Informe español*. Secretaría General Técnica (Subdirección General de Atención al Ciudadano, Documentación y Publicaciones)



Aquest Pla Quadriennal vertebrà les línies estratègiques de la formació permanent del professorat i les modalitats formatives a través de les quals es concreten i pren en consideració la **necessitat d'impulsar les actuacions docents més vinculades a la transformació per a la millora, especialment amb relació als aspectes que s'indiquen a continuació:**

A. Competències professionals docents. Competències socioemocionals

«Tot aprenentatge té una base emocional»
Plató

En paraules de Philippe **Perrenoud** al llibre *Diez nuevas competencias para enseñar*¹², el concepte de competència —també docent— fa referència a una capacitat de mobilitzar diferents recursos cognitius per afrontar un tipus de situacions. En aquesta mateixa obra recorda que:

La professió no és immutable. Aquestes transformacions passen per l'aparició de noves competències (relacionades, per exemple, amb el treball amb altres professionals o amb l'evolució de les didàctiques) o per l'èmfasi de competències reconegudes, per exemple, per abordar l'heterogeneïtat creixent i l'evolució dels programes. Qualsevol referencial tendeix a passar de moda, tant perquè les pràctiques canvien com pel fet que la manera de concebre-les es transforma. Fa trenta anys no es parlava d'una manera tan habitual del tractament de les diferències, avaluació formativa, situacions didàctiques, pràctica reflexiva o metacognició.

Calen accions i **modalitats formatives** de formació permanent del professorat dirigides específicament a facilitar l'adquisició i la millora de les competències professionals docents al llarg de la carrera docent. En l'àmbit de la professió docent són importants les capacitats relacionades amb la planificació i l'organització del propi treball —tant individual com, especialment, col·laboratiu—, la comunicació, la prevenció i abordatge de conflictes, les habilitats interpersonals, l'ús de les noves tecnologies com a recurs educatiu, l'anàlisi i l'avaluació constant de la pròpia pràctica, el compromís docent i l'autoconeixement.

¹² PERRENOUD, P. (2007). *Diez nuevas competencias para enseñar*. Editorial Graó.



Quan es parla de *competències professionals docents* cal tenir necessàriament en compte la **formació inicial**, ja que proporciona els fonaments a partir dels quals es construeix i es desenvoluparà una carrera professional sòlida i flexible. Les pràctiques que els estudiants universitaris —futurs docents— realitzen als centres educatius tenen caràcter clarament formatiu, els permeten aplicar i ampliar els aprenentatges adquirits en la formació acadèmica i l'adquisició de competències que els preparin per a l'exercici professional.

Igualment, la **formació permanent del professorat** ha de contribuir de manera efectiva i decisiva a aconseguir el desenvolupament de les competències professionals docents que es desplegaran en el futur **Marc de competències professionals docents** com a eix vertebrador de la professió.

Els professionals docents han d'adquirir, desenvolupar i actualitzar les competències necessàries per a la pràctica professional i per ajustar i adequar la funció docent a les potencialitats de l'alumnat a partir de processos dialògics en què el treball col·laboratiu i cooperatiu són elements determinants. També és d'importància vital que tant els docents com els discents adquireixin **competències socioemocionals**; per als docents, com a requisit per a la gestió quotidiana a l'aula, atès que sense motivació no hi ha aprenentatge i perquè l'educació del **benestar emocional i de la salut psicosocial** de l'alumnat han d'impregnar tota la comunitat educativa. Es tracta, al cap i a la fi, d'educar per saber, saber fer, saber ser i saber estar.

B. La competència digital i les tecnologies emergents

«Una actitud digital crítica implica un ús del medi digital i de les eines tecnològiques regulat de manera conscient i autodirigida des del comportament, les emocions, la racionalitat i el pensament, i també, des de les relacions socials».

Juliana Raffaghelli. *Actitud digital crítica*¹³

Si la crisi de la COVID va obrir nous escenaris educatius, la recent irrupció de la Intel·ligència Artificial Generativa obre perspectives encara més àmplies, bona part de les quals només s'albiren i no estan exemptes de riscos. El document

¹³ RAFFAGHELLI, J. E. (2020): *Actitud digital crítica*.

https://openaccess.uoc.edu/bitstream/10609/113966/1/Raffaghelli_SMART7_actitud.pdf



*Currículos de IA para la enseñanza preescolar, primaria y secundaria: un mapeo de los currículos de IA aprobados por los gobiernos*¹⁴, elaborat per la UNESCO amb la intenció de fer mapes dels currículums d'IA existents i que ofereix un enfocament específic en els continguts curriculars i en els resultats d'aprenentatge esperats, permet extreure algunes consideracions clau per a la **implementació d'estratègies per desenvolupar les competències d'IA a diferents nivells**, a més de l'ús d'altres tecnologies emergents.

Avui més que mai, orientar la formació permanent del professorat cap als reptes de present i de futur suposa necessàriament la consideració de les competències digitals com a recurs i mitjà per a l'aprenentatge —i, per tant, per a la vida. Igualment, és necessari continuar amb la millora i l'acreditació de la competència digital del professorat i avançar en la digitalització dels centres educatius i de la competència digital de tot l'alumnat, per assegurar la igualtat d'oportunitats i la superació de la bretxa digital: **aprenentatge digital equitatiu i accessible**.

A més dels aspectes tècnics dels **recursos educatius digitals i les seves possibilitats al servei de l'aprenentatge i de l'educació**, altres com el conreu de l'**esperit crític** de l'alumnat per discriminar la rellevància i la veracitat de la informació i detectar notícies falses, el **consum ètic, responsable i segur de la tecnologia**, les possibilitats i els riscos de la intel·ligència artificial, el respecte per la propietat intel·lectual o els drets sobre les dades personals són àmbits que cal treballar des de la formació permanent del professorat, amb un enfocament flexible i obert que permeti l'actualització constant i l'adopció de fórmules innovadores que donin resposta als interrogants del moment (com, per exemple, els programes de cibermentors).

C. Centres que aprenen: cream xarxa

«Les organitzacions, com els individus, aprenen a través de la reflexió sobre la pròpia pràctica, la seva recerca col·laborativa i les seves xarxes de coneixement».

George Attwell i Serge Ravet

14 UNESCO [en línia]. *Currículos de IA para la enseñanza preescolar, primaria y secundaria: un mapeo de los currículos de IA aprobados por los gobiernos*
https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000380602_spa



Avançar en l'autonomia pedagògica i de gestió dels centres educatius passa per l'obertura a la comunitat educativa i a l'entorn, però també per establir connexions d'aprenentatge compartit amb altres centres, comunitats i entorns. L'any 2007, George **Attwell**¹⁵ plantejà el concepte d'*entorns personals i organitzatius d'aprenentatge* amb la intenció d'expressar la connexió que es dona entre allò individual i allò col·lectiu i de posar de manifest la importància que tenen els aprenentatges dels membres d'una organització en el context d'aprenentatge de la pròpia organització. Aquesta idea, vinculada a altres dos conceptes fonamentals —el centre com a *comunitat d'aprenentatge* i la construcció del propi *itinerari formatiu*—, esdevé especialment rellevant en l'àmbit de la formació del professorat.

Una organització aprèn a través de la seva pràctica, de la reflexió col·lectiva sobre l'experimentació en el dia a dia i de les relacions que estableix amb el seu entorn. En paraules de Philippe **Perrenoud** (2004)¹⁶, «perquè l'escola es transformi en comunitat de pràctica, cal crear espais socials permanents en el si del centre per compartir i reflexionar sobre les pròpies pràctiques docents, tant les individuals com les col·lectives, a través de l'observació mútua, la docència compartida, la pràctica reflexiva, el debat, etc.».

En paraules d'Olga **Esteve**, Fernando **Hernández** i Neus **Sanmartí** (Esteve, Hernández i Sanmartí, 2018):¹⁷

La idea d'innovació està relacionada amb la formació d'un procés col·lectiu d'indagació al voltant de propostes que poden ajudar a diagnosticar i afrontar situacions problemàtiques de la pràctica, i, a partir d'això, promoure canvis en els mateixos contextos educatius. La innovació, així entesa, pot contribuir a transformar les pràctiques en el si dels centres educatius, per tal de millorar els processos d'ensenyament i aprenentatge, com també la pròpia cultura de la institució.

La creació de xarxes professionals de docents a partir de l'enfocament del socioconstruccionisme i del bastiment de coneixements emfatitza la importància de les interaccions i els discursos socials en la construcció del coneixement. A

15 ATTWELL, G. (2007). *The personal learning environments - The future of eLearning?* eLearning Papers

16 PERRENOUD, P. (2004). *Desarrollar la práctica reflexiva en el oficio de enseñar*. Graó.

17 ESTEVE, HERNÁNDEZ I SANMARTÍ (2018). *La formación en red como base para la transformación*. Cuadernos de pedagogía.



través de l'aprenentatge col·laboratiu, modelatge, debat constructiu i pensament divergent, en què els individus participen activament en la comunicació constant i la creació conjunta de coneixement, **l'aprenentatge es realitza com a comunitat.**

L'aprenentatge entre iguals aprofita les sinergies dins del centre i entre els centres per avançar des de la pròpia *zona de desenvolupament proper* (utilitzant el concepte definit per **Vigotsky**). L'eix d'aquest tipus d'intervenció el constitueixen els conceptes de **construcció compartida de coneixements i de bastiment col·lectiu**. És mitjançant la interacció social que es permet avançar cap a una **millora del treball en xarxa**, que es concreta en acompanyaments i **aliances entre centres**, visites pedagògiques a centres innovadors o de referència per conèixer models educatius sostenibles en el temps, compartir estratègies d'èxit, bones pràctiques i maneres de treballar, però també en mentories, equips impulsores i altres fórmules organitzatives com la codocència o les cotutories, entre d'altres. En les activitats formatives és vital la difusió de les bones pràctiques generades i la incorporació a les activitats formatives als centres de mentories i de claustres col·laboratius. En qualsevol cas, la construcció compartida del coneixement es nodreix dels processos d'investigació-acció, de la pràctica i la reflexió enfocades a la millora de la pràctica docent. El paper dels centres de professorat és clau, en aquest sentit.

Modalitats com les formacions intercentre (FiC), seminaris temàtics, grups de treball de zona, grups de treball en xarxa, trobades pedagògiques, i programes com els **d'observació i aprenentatge entre centres** permeten dur a terme l'aprenentatge en xarxa entre iguals.

D. El lideratge pedagògic afectiu i efectiu

«El lideratge és el segon factor que més influeix en l'aprenentatge dels alumnes a l'escola i per davant només hi ha l'ensenyament a l'aula».

K. Leithwood et al (2004) ¹⁸

La creació d'entorns col·laboratius d'aprenentatge que permetin consolidar la cultura pedagògica del centre i dur endavant el seu projecte educatiu a través de

¹⁸ LEITHWOOD, K., SAMMONS, P., ANDERSON, S. I WAHLSTROM, K. (2004). *How Leadership Influences Student Learning*. Center for Applied Research an Educational Improvement/Ontario Institute for School Leadership



la participació i la presa de decisions del professorat suposa l'exercici d'un lideratge distribuït i ferm, tant de caràcter pedagògic com organitzatiu. Els equips directius han de prendre les decisions necessàries per impulsar aquests processos participatius, basats en les evidències i en les fortaleces de l'equip educatiu i de la comunitat. Cal continuar avançant en les formacions relacionades amb la funció directiva, en el marc d'un lideratge distribuït i sostenible que treballi amb els docents del claustre com a **comunitat professional que aprèn** i s'estimuli la **participació en xarxes d'aprenentatge**.

En el **lideratge pedagògic i distribuït** esdevé essencial la creació d'equips impulsors als centres perquè ofereixen una visió i uns propòsits compartits a partir de la generació d'aliances entre els docents i amb entitats que afavoreixin la implicació i el compromís i faciliten la **sistematització dels processos de transformació** i millora al centre. L'equip impulsor comprèn un grup transversal i heterogeni de docents —no únicament l'equip directiu— que treballen perquè l'estructura de feina organitzada dins el centre s'incorpori de manera eficaç a la **cultura de centre, promouen i coordinen el procés de transformació** per assegurar-ne la sostenibilitat en el temps i donen suport i documenten amb evidències els processos de canvi.

L'acompanyament és important a l'hora d'aconseguir centres escolars innovadors o transformadors, **generació d'entorns escolars de benestar** i equips docents que tenguin un **propòsit comú sabent per què i per a què s'ensenya a partir de la formació permanent del professorat amb sentit**.

És fonamental la millora de la competència del centre com a organització que aprèn a través de la planificació i la participació de la comunitat escolar que implicarà **canvis de paradigmes**. Per a tot això és necessari un lideratge distribuït al servei de l'educació, una aposta per la formació i professionalització de la funció docent que permeti generar entorns d'aprenentatge inclusius, equitatius, segurs i saludables i una tecnologia que doni resposta a les necessitats educatives.

E. L'aprenentatge entre iguals i l'avaluació reguladora. Cultura d'avaluació al centre

«Passem el poder de l'avaluació als aprenents».
Neus Sanmartí



La concepció de la **feina docent en escenaris col·laboratius** és cada dia més habitual i es troba clarament vinculada a l'adquisició de les competències professionals docents. En paraules de David Duran (2019)¹⁹, «l'aprenentatge entre iguals pot entendre's com la construcció de coneixement i habilitats mitjançant la interacció entre persones que comparteixen un estatus o unes característiques similars, i on cap d'ells actua com a docent professional de l'altre (Topping, 2005)». Es tracta de **docents que treballen junts i aprenen els uns dels altres i construeixen coneixement de manera compartida. Quan es basa en processos flexibles de reflexió-acció**, la col·laboració docent constitueix un mecanisme de formació del professorat coherent i estretament vinculat a la concepció dels centres educatius com a organitzacions que aprenen i a la innovació com a transformació per a la millora. En aquest procés de **construcció guiada** són fonamentals el lideratge de l'equip directiu i de l'equip impulsor, i l'acompanyament de la figura assessora de la formació.

És essencial promoure l'**avaluació polièdrica** al sistema referida a alumnat, pràctiques docents i centres, que impulsi una vertadera **cultura de l'avaluació**. És dins aquest context professional que adquireix ple sentit l'avaluació reguladora dels processos i pràctiques educatives, la qual es nodreix de la mateixa reflexió però també de les aportacions dels iguals. Les diferents possibilitats de concreció de l'aprenentatge entre iguals —que inclouen l'aprenentatge en xarxa de centres— es basen en l'observació entre docents com a forma de docència compartida que permet obtenir evidències i **oferir una retroacció constructiva** per tal de reflexionar sobre els punts forts i els punts de millora. Aquesta és precisament l'enfocament que adopten Maria Ojuel i Francesc Segura (2016)²⁰ quan diuen:

«[...] si volem docents que siguin capaços de crear un clima d'aula en què l'error sigui una oportunitat d'aprenentatge, en què es promogui el fet de compartir i construir el coneixement de manera cooperativa, en què es donin protagonisme a l'aprenent, etc., cal que els docents, en la seva pràctica diària, hagin adquirit les mateixes habilitats, sàpiguen treballar en equip amb altres docents, tinguin eines per donar retroalimentació als seus

19 DURAN, D. *Aprenentatge docent entre iguals: mestres i escoles que aprenen uns dels altres*. Àmbits de Psicopedagogia i Orientació, 2019, Núm. 50, p. 47-58, <https://raco.cat/index.php/AmbitsAAF/article/view/366177>.

20 OJUEL, M. I SEGURA, F. (2016). «Centres i docents que aprenen treballant en xarxa. Com l'avaluació formativa traspassa el llindar de l'aula». *Perspectiva Escolar*, 390, 21-26



companyes, no tinguin por d'experimentar i de valorar fortaleeses i debilitats de la pròpia pràctica i es col·loquin, en definitiva, en la posició de voler aprendre sempre».

Les conclusions del seminari *Mestres que aprenen: què funciona en la formació permanent del professorat?*²¹ de la Fundació Jaume Bofill i l'Institut Català d'Avaluació de Polítiques Públiques (Ivàlua) recorden que «cal dotar els docents d'eines i recursos per avaluar la implementació de les pràctiques educatives (a partir d'observacions estructurades, enregistraments en vídeo, etc.), a través d'acords amb grups de recerca universitaris, entitats externes, etc.». És important afegir-hi la necessitat de compartir les pràctiques educatives i que la retroalimentació constructiva estigui basada en processos d'autoavaluació i de coavaluació entre docents i amb les persones expertes que intervenen en l'acció formativa.

Es fa necessari també que es puguin fer avaluacions d'impacte, atès que l'objectiu últim de la formació del professorat és desencadenar una transferència sostenible, enfocada a la millora dels resultats acadèmics i educatius de l'alumnat.

F. Metodologies basades en evidències

«Els efectes més grans sobre l'aprenentatge es produeixen no només quan els estudiants esdevenen mestres de si mateixos, sinó quan els mestres es converteixen en aprenents dels propis ensenyaments.»

John Hattie

La generació d'evidències que permetin orientar les pràctiques educatives als centres no és una tasca senzilla. La càrrega de feina dels docents i —en ocasions— la manca de cultura per a l'anàlisi dels resultats en relació amb els processos d'ensenyament-aprenentatge, no sempre faciliten la presa de decisions a partir de dades reals i de processos col·laboratius.

No obstant això, hi ha consens general sobre la importància de la **docència informada en l'evidència**, per la qual cosa cal oferir al professorat les eines i les estratègies que la facin possible.

²¹ Fundació Jaume Bofill/Ivàlua (2019). *Plantejament i conclusions del seminari: Mestres que aprenen: què funciona en la formació permanent del professorat?*
<https://fundaciobofill.cat/uploads/docs/k/v/5/cw7-relatoria-formacio-permanent021120.pdf>



Estudis exhaustius com els de John **Hattie** o altres més específics i basats en les variables neurocientífiques, com els d'Héctor Ruiz²², proporcionen dades que permeten introduir la **reflexió sobre les pròpies pràctiques educatives**, sempre tenint en compte que un **enfocament competencial** en els processos d'ensenyament-i aprenentatge implica necessàriament un canvi metodològic i organitzatiu dirigit a la millora dels aprenentatges de tot l'alumnat com a objectiu final. **Eines com el portafolis docent o de centre**, entès com un recull reflexiu d'evidències al llarg d'un període de temps determinat i amb un objectiu concret, o la **sistematització** i comunicació de les dades que ja es tenen (observacions d'aula i sobre la pròpia pràctica, bases d'orientació, rúbriques, retroaccions a l'alumnat, qüestionaris a alumnat i famílies, etc.) permeten integrar l'avaluació en el procés d'ensenyament i aprenentatge.

Cal tenir en compte que la **necessitat de basar les actuacions educatives en l'anàlisi de les pròpies pràctiques** no depèn de l'etapa o dels ensenyaments que s'imparteixen al centre, com tampoc dels col·lectius docents que ho fan. Al contrari, aquesta reflexió és necessària a totes les etapes i ensenyaments educatius: especialment al primer cicle de l'educació infantil, on cal impulsar la millora d'aspectes relacionats amb l'observació i l'avaluació vinculats a metodologies obertes, habilitats directives, o gestió documental, però també en la Formació Professional o els ensenyaments de règim especial.

No s'ha de perdre de vista que els canvis no suposen necessàriament una millora per ells mateixos. **Viviane Robinson (2022)**, en la seva publicació *Canviar l'escola o millorar-la?*, planteja que el terme *millora* ha d'equiparar-se amb **impacte positiu** en els estudiants.

G. La igualtat de gènere i la coeducació

«Coeducar significa educar en la igualtat des de la diferència.»

Cecília Peraza i Anna Carreras²³

22 RUIZ, H. (2020). *¿Cómo aprendemos? Una aproximación científica al aprendizaje y la enseñanza*. Graó.

23 PERAZA, C. I CARRERAS, A. (2011). *Coeducar des de l'àmbit local. Una aproximació al concepte de ciutats coeducadores*. Diputació de Barcelona



La igualtat de gènere i la coeducació i la inclusivitat constitueixen aspectes estructurals, transversals a totes les línies estratègiques del Pla Quadriennal; això significa que totes les activitats de formació permanent del professorat han de partir de la perspectiva de gènere i de la igualtat d'oportunitats per a tot l'alumnat. Aquest requeriment és especialment important en les formacions vinculades a entorns on encara avui el biaix de gènere és molt marcat, especialment relacionats amb la Formació Professional.

La Llei 11/2016, de 28 de juliol, d'igualtat de dones i homes, estableix un conjunt de mesures per promoure la igualtat i àrees d'intervenció, entre les quals destaca la formació permanent del professorat en matèria de coeducació; d'altra banda, la Llei 1/2022, de 8 de març, d'educació de les Illes Balears (BOIB núm. 38, de 17 de març de 2022) reconeix que un dels pilars del sistema educatiu ha de ser la coeducació, i concreta que les polítiques educatives han de partir de la coeducació com a eina indispensable, motiu pel qual es recollirà al **II Pla de Coeducació de les Illes Balears (2024-2028)**.

El Pla de coeducació de les Illes Balears vigent fonamenta el tractament de la igualtat de manera transversal a totes les activitats formatives per tal d'eliminar l'escletxa de gènere i empoderar el rol de la dona en l'àmbit tecnològic entre d'altres, tot assegurant la igualtat d'oportunitats.

H. Compromís amb l'entorn. Els objectius de desenvolupament sostenible

«L'educació és la reconstrucció contínua de l'experiència, que té per objecte estendre i aprofundir el contingut social.»

John Dewey

L'informe *Reimaginem junts els nostres futurs*²⁴, elaborat per la UNESCO l'any 2022, demana que els currículums es moguin «cap a aprenentatges centrats en problemes i projectes, transcendint els límits disciplinaris per trobar solucions viables i imaginatives», com a part de l'aposta per un nou contracte social per a l'educació que comporti transformar l'educació per transformar el món.

Aquest compromís amb l'entorn, en el sentit més ampli, s'ha de basar en els principis inherents als drets humans (inclusió, equitat, cooperació, solidaritat,

24 Comissió Internacional sobre els futurs de l'educació de la UNESCO (2022). *Reimaginem junts els nostres futurs: un nou contracte social per l'educació*.

<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000382890>



responsabilitat col·lectiva i socioemocional) i ha d'aprofitar el potencial transformador que té l'educació per canviar radicalment la manera que tenim de relacionar-nos entre nosaltres i amb el planeta, per construir futurs més sostenibles, justos i pacífics i lluitar contra el canvi climàtic. Els 17 Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) constitueixen la concreció més coneguda, en l'àmbit educatiu, d'aquest compromís.

La formació permanent del professorat té una responsabilitat capital en aquest compromís, tant per la necessitat de promoure la integració de l'educació ambiental en les metodologies de treball globalitzat als centres educatius i en els programes formatius convocats des de l'administració com pel reconeixement de la fortalesa que suposa la participació dels docents en la transformació de l'educació, apostant per les pedagogies de solidaritat i cooperació i de l'aprenentatge compartit, que es concreten en projectes comunitaris cooperatius o d'aprenentatge servei, accions d'impuls de l'aprenentatge fora de l'aula —per preservar l'entorn i el patrimoni natural i social o per exercir la ciutadania democràtica, per exemple—, la creació de projectes formatius compartits entre la comunitat educativa, la creació de xarxes docents, etc.

4. LÍNIES ESTRATÈGIQUES DE FORMACIÓ 2024-2028

El Pla Quadriennal 2020-2024 establia vuit línies estratègiques, amb la intenció d'organitzar els continguts de la formació al voltant dels problemes que generava la pràctica docent d'aquell moment:

- Línia 1. Metodologies i avaluació competencials i inclusives
- Línia 2. Convivència i benestar emocional
- Línia 3. Gestió d'equips i coordinació docent
- Línia 4. Coeducació
- Línia 5. Competències lingüístiques
- Línia 6. Competència STEAM i competència digital
- Línia 7. Actualització tècnica i de col·lectius específics
- Línia 8. Comunitat educativa d'aprenentatge

Una de les conclusions principals que es desprenen de les aportacions realitzades pels docents i altres agents implicats en la formació permanent del professorat,



recollides al document ***Informe de conclusions. Avaluació i propostes de millora en la Formació Permanent del Professorat des del diàleg, el debat i la reflexió***, és que les formacions als centres que més han contribuït a la millora de les competències professionals dels docents han estat les relacionades amb les metodologies d'aprenentatge, competència digital i convivència, així com amb l'educació emocional. Aquests aspectes, no obstant, continuen entre les prioritats formatives que manifesten els centres per als pròxims anys, juntament amb l'avaluació competencial, la coeducació i l'impuls de la innovació i la recerca enfocades a la millora dels processos educatius.

Per actualitzar el Pla Quadriennal de Formació Permanent del Professorat, donar resposta a les necessitats educatives de la societat i adequar-lo a les necessitats dels docents de les diferents etapes i ensenyaments s'han revisat les línies estratègiques, introduint-hi algunes modificacions:

- Es manté la línia 1 —que continua essent la més demandada pels centres educatius—, amb la intenció d'impulsar les metodologies i l'avaluació competencials i inclusives, fonamentals per desenvolupar un currículum per competències que atengui la diversitat de l'alumnat i hi doni resposta.
- S'amplia l'abast de la línia 3 (Gestió d'equips i coordinació docent), que passa a ser la línia 6 per incloure de manera explícita els aspectes relacionats amb el lideratge als centres educatius i tots els processos associats amb l'organització i la gestió dels centres i dels equips docents.
- Tot i la consideració que la coeducació i tots els aspectes que s'hi relacionen han d'estar presents en totes les activitats formatives, independentment de la línia estratègica a què facin referència, es proposà fusionar-la en una altra línia. S'ha ampliat la línia 4 («Coeducació») per incloure els aspectes relacionats amb l'atenció a la diversitat, per garantir la inclusió i la implicació de la comunitat educativa, poc desenvolupada en l'anterior Pla Quadriennal. D'aquesta manera, passa a denominar-se «Línia 4. Inclusió, coeducació i comunitat educativa».



- L'ampliació de la línia 5 per incloure-hi totes les formacions relacionades amb els aprenentatges de caràcter matemàtic. La línia, que es denominava «Competències lingüístiques», passa a ser la «Línia 3. Competència comunicativa-plurilingüe i competència matemàtica».
- A la línia 6 («Competència STEAM i competència digital») s'afegeix la referència a les noves tecnologies emergents, tant per continuar l'enfocament del caràcter transversal de les eines i dels recursos tecnològics al servei de l'aprenentatge com per oferir respostes actualitzades a les novetats que constantment sorgeixen en aquests camps. Cal destacar també el foment de les vocacions científiques i tecnològiques des d'una perspectiva igualitària i coeducativa i els projectes d'innovació STEAM, robòtica, programari i aula del futur.
- La línia 7, dedicada a la formació per a l'actualització tècnica, imprescindible per a alguns col·lectius de docents, passa a ser la «Línia 5. Actualització tècnica i professional».
- S'afegeix una línia per treballar tots els aspectes relacionats amb l'entorn i el patrimoni (natural, social i cultural) i amb la sostenibilitat i la cura de l'equilibri ambiental, des de la consideració que l'educació constitueix un element clau per aconseguir la implicació individual i comunitària en la protecció del planeta i per generar aprenentatges a partir de l'entorn per preservar el patrimoni natural, històric i cultural mitjançant actuacions de serveis a la comunitat.

En conseqüència, en el Pla Quadriennal 2024-2028 s'estableixen les línies estratègiques següents:

- **Línia 1. Didàctica i metodologia**
- **Línia 2. Competència digital i tecnologies emergents**
- **Línia 3. Competència comunicativa-plurilingüe i la competència matemàtica**
- **Línia 4. Inclusió, coeducació i comunitat educativa**
- **Línia 5. Actualització tècnica i professional**
- **Línia 6. Lideratge, planificació i gestió**
- **Línia 7. Benestar educatiu i convivència**



- **Línia 8. Entorn i sostenibilitat**

Línia 1. Didàctica i metodologia

La creació i l'aplicació de nous coneixements que, a partir de l'experiència, permetin desenvolupar les competències professionals docents, obtenir noves perspectives i actualitzar metodologies en les diferents dimensions de l'activitat docent, orientades a la millora de la qualitat del procés d'ensenyament-aprenentatge, ha de partir de **pràctiques efectives** que també tenguin en compte les aportacions dels estudis que es realitzin (com els relacionats amb l'aprenentatge visible de J. Hattie, entre d'altres).

En base a l'**Informe de conclusions** esmentat, és important remarcar la necessitat de la formació per a l'**Educació Infantil (de 0 a 6 anys)** per cobrir les necessitats d'aquesta etapa crucial i tan important per als infants, així com el foment i l'impuls de la dimensió europea de l'educació a partir de la **participació en programes europeus** i la formació permanent dels docents dels centres d'educació de persones adultes (CEPA), la **formació en metodologies relacionades amb la Formació Professional i l'ús de les tecnologies emergents** al servei de l'enfocament metodològic més adequat.

Aquesta línia promourà la formació en metodologies relacionades amb la Formació Professional i les tecnologies emergents.

La línia inclou **formacions sobre:**

- **Avaluació formativa i competencial** dels processos d'ensenyament i aprenentatge: heteroavaluació, coavaluació, autoavaluació, metacognició, etc.
- Formació en **metodologies d'aprenentatge actives i inclusives** que millorin la motivació de l'alumnat, fomentin l'aprenentatge significatiu, desenvolupin la creativitat i facilitin el treball per competències (treball per projectes, aprenentatge basat en problemes o reptes, aprenentatge basat en evidències, aprenentatge amb sentit, treball investigador i de recerca, aprenentatge basat en el pensament, **cultura del pensament, pensament crític, etc.**).
- **Incorporació i sostenibilitat en el temps d'estratègies d'aprenentatge:** estacions, capses d'aprenentatge, debat socràtic, ludificació, aprenentatge



cooperatiu, rutines i destreses de pensament, bones preguntes, cicle de l'aprenentatge, etc.

- **Formació sobre els processos neurològics** que influeixen en l'aprenentatge, a partir de les aportacions de la neurociència i la neuroeducació.
- Formació per fomentar la participació i impulsar la **internacionalització** amb la participació en programes europeus: *eTwinning*, programes Erasmus+, etc.
- Formació metodològica per a la millora de les competències dels àmbits **STE(A)M** per millorar o **desenvolupar les pràctiques educatives**.
- **Formació en metodologia i evidència científica** que permeti al professorat accedir i interpretar la recerca científica, entendre la importància de vincular les troballes científiques i la pràctica educativa, i valorar críticament els nivells d'evidència de diferents troballes.

Línia 2. Competència digital i tecnologies emergents

L'objectiu de les formacions vinculades a aquesta línia és la formació per a la **integració dels recursos digitals en el currículum i el foment dels seus usos didàctics, ètics i responsables**. Cal fer extensiva la **cultura digital** del centre a tota la comunitat educativa, d'acord amb el Marc de Referència de la Competència Digital Docent i amb el programa **Codi Escola 4.0** i la potenciació de la integració de la metodologia basada en el **model «aula del futur» que s'integra dins el Pla de Digitalització i de Competències Digitals del Sistema Educatiu (#PlaDigEdu)** a partir de formacions específiques per a l'**acreditació** de les competències digitals docents. Inclou l'assessorament als centres, el desenvolupament i l'impuls de la competència digital, la robòtica, les **activitats desconnectades** i el **pensament computacional, així com el desenvolupament** i la millora de la digitalització a partir dels plans digitals dels centres educatius i en la prevenció, detecció i acompanyament en l'**addicció a les tecnologies**.

Aquesta línia inclou les temàtiques de formació següents:

- Desenvolupament i millora de la competència digital d'alumnat i docents i dels plans de digitalització dels centres educatius
- Formació **tècnica** en intel·ligència artificial (IA) i altres tecnologies emergents
- **Acreditació** de les competències digitals docents (CDD)



- Implementació del programa **Codi Escola 4.0**: programari i robòtica
- Eines, recursos i continguts educatius digitals
- **Eines digitals** per a l'atenció individualitzada de l'alumnat
- **ExE-Learning**: eina de programari lliure (*software*) que permet la creació i la publicació de continguts educatius digitals
- **Ciberseguretat, protecció de dades i privacitat**
- **Ús ètic, benestar digital i foment de l'ús responsable de la tecnologia i de les xarxes socials**
- Projectes innovadors STEAM
- **Aula del futur**
- Portfoli formatiu digital del docent
- Alfabetització mediàtica i informacional²⁵

Línia 3. Competència comunicativa-plurilingüe i competència matemàtica

Fa referència a la millora dels processos d'aprenentatge en llengües i dels processos comunicatius des de l'**actualització pedagògica i didàctica**, mitjançant metodologies que vinculin l'aprenentatge a les situacions de la vida quotidiana a partir dels projectes lingüístics de cada centre.

Desenvolupar de manera eficaç **processos creatius** bidireccionals de comunicació implica la recepció, interpretació, producció i transmissió de missatges a través de canals i mitjans diferents —inclosos els multimodals—, de forma contextualitzada a la situació d'ensenyament-aprenentatge a través de projectes de comunicació interdisciplinaris en diferents llengües i **d'acord amb la normativa vigent**. Els **programes de lectoescriptura basats en evidències científiques**, el treball de l'expressió oral, de la **consciència fonològica**, les pràctiques efectives per treballar la **comprensió lectora** i el procés de consolidació de l'escriptura i de la lectura són alguns dels pilars que han de bastir aquesta línia, com també el foment de la consciència lingüística i cultural, amb èmfasi en la relació entre la preservació de la llengua pròpia i els valors de sostenibilitat social, ambiental i cultural. No es pot deixar de banda el tractament de la biblioteca escolar com a espai social, cultural, digital i educatiu.

²⁵ Conclusiones del Consejo sobre la alfabetización mediática en un mundo en constante transformación (2020/C 193/06) - DOUE 9.6.2020-



Per altra banda, es fa necessària l'actualització formativa encaminada a treballar i millorar la **competència matemàtica i a fomentar el pensament i la representació matemàtica per a la comprensió del món utilitzant els mètodes científics**.

Aquesta línia inclou **temàtiques de formació en:**

- **Metodologies** d'aprenentatge de llengües i de matemàtiques
- **Implementació, execució i desenvolupament** dels **projectes lingüístics** de centre
- **Consciència fonològica** i desenvolupament de la **lectoescriptura**
- Millora de la **comprensió lectora**, acompanyament per al foment de la lectura i per aconseguir lectors competents
- Millora de l'**expressió escrita** i tractament de la informació
- Competència comunicativa de docents i d'alumnat
- **Comunicació eficaç, millora de l'oralitat i argumentació** a les aules
- **Biblioteques escolars**, documentació i gestió. Projectes documentals integrats (PDI)
- **Actualització i millora** dels procediments i aprenentatges a les àrees o matèries de matemàtiques i de llengües
- **Actualització didàctica i tècnica dels docents** en matemàtiques i en llengües
- Impuls de la competència plurilingüe a través de les actuacions educatives en llengües estrangeres
- Foment de la competència lingüística en llengua catalana
- Implicació del professorat i de la comunitat educativa en el procés de **normalització lingüística als centres**.
- Impuls de la dimensió europea de l'educació i de la participació en programes europeus de caràcter lingüístic o matemàtic
- Adquisició i desenvolupament del **llenguatge i dels processos matemàtics** a partir de diferents enfocaments i plantejaments metodològics
- Formació per millorar els procediments i aprenentatges científics i matemàtics als centres escolars
- Impuls de les competències de l'alumnat en numeració, mesura, representació de l'espai, àlgebra, anàlisi de dades, pensament computacional, etc.



Línia 4. Inclusió, coeducació i comunitat educativa

El sistema educatiu requereix una resposta a **l'heterogeneïtat de contextos** en què es desenvolupa. La resposta passa necessàriament per la **inclusió**, la **igualtat**, **l'equitat** i la **no discriminació**, per eliminar qualsevol barrera que obstaculitzi l'accés a l'aprenentatge. Aquesta perspectiva implica potenciar la formació del professorat de totes les etapes, nivells i ensenyaments —també del col·lectiu de professors de Formació Professional— en competències inclusives.

Les activitats formatives relacionades amb aquesta línia tenen per objectiu capacitar els docents per atendre la pluralitat de necessitats educatives dels infants, joves i adults i adaptar-se als diferents estils d'aprenentatge per garantir **una educació equitativa i inclusiva** a partir del **Disseny Universal per a l'Aprenentatge** (DUA) com a marc educatiu que, d'acord amb Jennifer Levine (2021), està basat en les ciències de l'aprenentatge i guia el disseny de mètodes, materials i entorns flexibles que contribueixen a la minimització de barreres i permeten el desenvolupament de l'aprenentatge expert per a tots. Cal ser conscient de la importància que la **transmissió de la cultura** té per aconseguir un sistema educatiu equitatiu. S'oferirà formació als docents per adquirir les competències professionals per atendre l'heterogeneïtat i la diversitat de l'alumnat des de models organitzatius i educatius inclusius.

Inclouen la promoció de la **coeducació** i la implementació de **l'educació en la igualtat de gènere de manera transversal** a totes les accions formatives encaminada a erradicar els estereotips i biaixos sexistes, el foment de la igualtat d'oportunitats per a **l'educació afectivosexual** i per a la prevenció de la violència de gènere, i posa l'accent en la importància d'incloure l'escola en l'entorn i la participació de les famílies i de la comunitat educativa.

Aquesta línia inclou les temàtiques següents:

- **Educació en la igualtat** de tot l'alumnat i el professorat, independentment del sexe, identitat i expressió de gènere i orientació sexual
- **Educació afectivosexual i prevenció de la violència masclista**



- Competències professionals que ha d'assolir el professorat per atendre l'heterogeneïtat i la diversitat de l'alumnat des de models organitzatius i educatius inclusius
- Estratègies alineades amb els principis del Disseny Universal per a l'Aprenentatge (**DUA**) per afavorir l'aprenentatge de tot l'alumnat i facilitar el disseny d'activitats globalitzades i interdisciplinàries
- **Estratègies que fomentin la participació de les famílies** i possibilitin la construcció d'una relació de cooperació amb les escoles
- Detecció precoç de dificultats de desenvolupament i aprenentatge, avaluació de les necessitats de suport i intervenció primerenca des d'una perspectiva global
- Exercici de la **funció tutorial i gestió d'aula**
- Reflexió, millora i desenvolupament dels plans d'acció tutorial, dels plans d'igualtat i coeducació i dels plans d'orientació acadèmica i professionals, entre d'altres
- Atenció a l'**alumnat amb necessitat diverses**
- Transformació dels centres educatius en entorns col·laboratius d'aprenentatge amb la **participació de tots els membres de la comunitat educativa**
- Models de participació, intervenció i desenvolupament comunitari
- Formació conjunta dels membres de la comunitat educativa per a la **participació en processos d'innovació educativa**, per a la millora del **clima** del centre o per a la millora del rendiment de l'alumnat entre d'altres
- Formacions destinades específicament als agents de coeducació i coordinació de benestar i protecció

Línia 5. Actualització tècnica i professional

L'objectiu d'aquesta línia és donar resposta a les **necessitats d'actualització i especialització tècnica** del professorat de les àrees/matèries no incloses en la línia 3, formar el professorat en temes específics segons el seu rol i/o especialitat i inclosos els equips de treball educatius (**equips d'orientació i suport a l'aprenentatge, equips específics, ensenyaments de règim especial, formació professional, etc.**), actualitzar la formació dels docents de Formació Professional en entorns empresarials i entitats per **donar resposta al sector productiu** i per millorar la formació tècnica



específica de cada família professional. La innovació en la Formació Professional és un dels aspectes als quals s'ha de donar resposta.

La Llei orgànica 3/2022, de 31 de març, d'ordenació i integració de la Formació Professional (BOE núm. 78, de l'1 d'abril de 2022), en el títol V, estableix que la formació permanent és un dret i una obligació de tot el personal docent, així com una responsabilitat de les administracions i dels propis centres que imparteixen formació professional.

Aquesta línia inclou les temàtiques de formació següents:

- Formació **tècnica específica** per a la Formació Professional
- **Formació tècnica per a docents de col·lectius específics**, ensenyaments de **règim especial** (conservatoris, escoles d'art, escoles oficials d'idiomes, ensenyaments esportius), **equips d'orientació i suport a l'aprenentatge**, equips d'atenció primerenca, equips específics i d'altres, o per a **matèries específiques**.
- Formació d'alta especialització: indústria 5.0, biotecnologia, entre d'altres.
- Formació **tècnica específica** per a l'actualització i la millora dels docents de les diferents especialitats, excepte els inclosos en la línia 3.

Línia 6. Lideratge, planificació i gestió

La prioritat en aquesta línia és el treball del **lideratge organitzatiu, pedagògic i distribuït** dels equips directius, equips docents, equips impulsors, etc. com a clau per aconseguir la transformació **efectiva, eficaç i eficient** als centres escolars per millorar els resultats d'aprenentatge de l'alumnat i assolir la qualitat educativa del sistema educatiu de les Illes Balears. Inclou les formacions per a l'acreditació, actualització i exercici de la funció directiva, amb l'objectiu de donar resposta a les necessitats dels equips directius i docents.

La formació en lideratge pedagògic per:

- a) Fomentar el treball col·laboratiu dels equips docents orientats a l'èxit escolar de tot l'alumnat i de l'ambient d'aprenentatge al centre.
- b) Impulsar processos i estructures participatives en relació amb la implicació i el compromís de les famílies en l'èxit escolar.



c) Promoure la convivència: prevenció, identificació de problemàtiques, capacitat d'anàlisi, de generació d'un clima de relació positiu i de negociació i arbitratge.

Aquesta línia inclou les temàtiques de formació següents:

- Acreditació i actualització de la funció directiva, formacions per a la dinamització i assessorament de la formació i per a l'actualització de la funció inspectora
- Gestió d'equips: formació en lideratge pedagògic distribuït, equips impulsors, coordinació i facilitació de grups de treball, millora de la gestió i avaluació dels centres
- Incorporació i millora de les competències de lideratge
- Organització escolar

Línia 7. Benestar educatiu i convivència

L'impacte de la pandèmia sobre la comunitat educativa, especialment amb el col·lectiu més vulnerable —el de l'alumnat—, ha generat més sensibilització en aspectes relacionats amb la **salut mental** i l'increment de la detecció de casos, per la qual cosa la formació del docent en el coneixement i la prevenció d'aquests casos i la **cura socioemocional de tota la comunitat educativa** són una prioritat. Els problemes d'atenció, els episodis d'assetjament escolar i laboral i els casos de rebuig escolar són massa presents en l'escola d'avui i és necessari dotar d'eines als docents per abordar-los i prevenir-los.

També és necessari formar els docents i la comunitat educativa en la millora de la convivència, en el benestar en les relacions que es produeixen entre totes les persones que en formen part: alumnat, professorat, personal d'administració i serveis, famílies i altres agents de l'entorn, en la prevenció i la resolució pacífica de conflictes, desacords i tensions o disputes, a partir de la convivència positiva i les pràctiques restauratives. La millora la convivència implica oferir formació en recursos i tècniques de desenvolupament personal i de gestió emocional per generar expectatives positives en l'alumnat, millorar el clima de l'aula i les habilitats emocionals i socials de l'alumnat i del professorat.



Aquesta línia inclou les temàtiques de formació següents:

- **Habilitats socials i emocionals de docents i alumnat:** cohesió de grups, educació emocional, gestió dels conflictes, etc.
- Benestar personal de l'alumnat i dels docents
- **Detecció i prevenció de situacions de risc** (maltractaments, l'assetjament escolar, etc.), implementació de les pràctiques restauratives i la mediació, i millora del clima de l'aula.
- Actituds docents per al canvi del rol docent amb l'alumnat: escolta activa, empatia, assertivitat, congruència, consideració positiva i autoestima
- **Drets de la infància i de l'adolescència**²⁶
- **Salut física i mental** de l'alumnat i del professorat i prevenció, detecció i intervenció en problemes relacionats amb la salut. Implementació dels **plans de convivència**
- Promoció d'hàbits i d'estils de vida saludables
- Prevenció de riscos laborals
- Valors democràtics, justícia, desenvolupament de la cultura de la pau i compromís

Línia 8. Entorn i sostenibilitat

És necessari que l'escola d'avui desenvolupi habilitats per al segle XXI:

transformar espais d'aprenentatge, impulsar metodologies innovadores, transformadores i obrir el centre a l'entorn, a la societat, a més de generar aprenentatges i desenvolupar competències per a la vida, pel món laboral i pel desenvolupament sostenible per adaptar-se a un món canviant. L'establiment de sinergies i aliances estratègiques és cabdal per contribuir a l'avanç i la millora continua de l'educació ciutadana i sostenible en la innovació.

Les activitats formatives relacionades amb aquesta línia estratègica tenen per finalitat generar aprenentatges a partir de l'entorn amb l'objectiu de preservar el **patrimoni natural, històric i cultural i potenciar els programes i actuacions de servei a la comunitat**.

²⁶ Llei 9/2019, de 19 de febrer, de l'atenció i els drets de la infància i l'adolescència de les Illes Balears (BOIB núm. 26, de 28 de febrer de 2019)



Davant la situació ecològica i climàtica actual, les accions comunitàries per conservar i millorar el patrimoni i l'entorn han de ser prioritàries: la sostenibilitat mediambiental i la lluita contra el canvi climàtic, la societat del consum, la consciència i les expressions culturals, etc.

Aquesta línia inclou les temàtiques de formació següents:

- **Sostenibilitat mediambiental** i lluita contra el **canvi climàtic**. Consciència ecosocial
- Coneixement, conservació i cura del **patrimoni històric** i cultural
- **Foment de servei a la comunitat**
- Consum responsable
- Competència ciutadana, consciència i **expressions artístiques i culturals** pròpies
- Educació per a la participació ciutadana
- **Medi social i natural**
- **Cultura i tradicions pròpies de les Illes Balears**
- Objectius de desenvolupament sostenible
- Formació en models pedagògics que desenvolupin competències socials i ciutadanes

Val a dir que tant la competència digital i les tecnologies emergents com la inclusió, la coeducació i la participació en la comunitat educativa han de considerar-se aspectes transversals a totes les línies.

Amb relació a cada línia formativa, l'**SFPP** podrà valorar i proposar l'organització d'altres formacions.

5. MODALITATS DE LA FORMACIÓ PERMANENT

El **Decret 41/2016**, de 15 de juliol, pel qual es regula la formació permanent del professorat de l'ensenyament no universitari de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears, estableix en l'article 8.1 quines han de ser les modalitats formatives de la Formació Permanent del Professorat.

A partir de la consulta feta als centres educatius, centres de professorat, serveis de la Conselleria d'Educació i Universitats i altres entitats i organismes relacionats amb la



formació permanent del professorat, s'ha fet palès que les **formacions en el centre** (FeC) i les formacions **intercentres** (FiC) han estat molt ben valorades. Durant el desenvolupament del Pla Quadriennal 2020-2024 les formacions als centres han suposat el **75 % del total** de les modalitats implementades a totes les illes, amb un increment important en els cas dels centres públics i el manteniment d'aquestes formacions en els centres concertats.

D'acord amb les conclusions de l'informe d'avaluació de seguiment del Pla Quadriennal 2020-2024, bona part de les propostes per al Pla Quadriennal nou suggereixen la incorporació de noves modalitats, com són els seminaris, els grups de treball i el treball en xarxa. Es pot parlar de formacions **d'àmbit individual o d'àmbit de centre**.

Per això, s'estableixen les modalitats formatives següents:

5.1. Modalitats de formació als centres: formació en el centre i formació intercentres

La formació en el propi centre es considera una **via fonamental** per a la seva **transformació**. Per això, serà necessari que els centres elaborin un projecte de formació a partir d'un **itinerari formatiu** coherent amb el **Projecte Educatiu del Centre i de la Programació General Anual** per donar resposta a les necessitats i així **millorar la qualitat de la resposta educativa**.

La formació per als centres segueix sent prioritària en **aquest Pla Quadriennal de Formació Permanent de Professorat**, ja que relaciona la formació **contextualitzada** amb la innovació i amb l'aprenentatge entre iguals com a forma de treball del professorat a partir de **procediments de recerca-acció**, que permetin avançar cap al canvi de **cultura professional i cap a processos de millora educativa**. Així el centre esdevé la **unitat bàsica de canvi**, una organització que aprèn i que genera els propis processos d'aprenentatge.

Dins aquest engranatge són elements clau el **compromís** i el **lideratge dels equips directius** dels centres educatius, imprescindibles per crear les condicions per **afavorir espais oberts a la innovació i per definir i consolidar un itinerari formatiu clar**, coherent amb la **línia pedagògica del centre** i enfocat a la **sostenibilitat en el temps dels canvis** i les millores que generin **cultura de centre**.



Aquesta modalitat es concreta en:

5.1.1. Formació en el centre (FeC)

És una modalitat de formació dins el centre d'entre **15 i 35 hores** de durada, que constitueix una eina de suport al procés de millora vinculat al projecte educatiu **coherent amb els objectius del projecte de direcció** de cada centre i dirigit a consolidar la seva línia pedagògica, d'acord amb **l'estadi** de transformació en què es trobi.

Parteix de la concepció del centre educatiu com a organització autònoma que aprèn, empoderada i capaç d'autoregular el propi procés de desenvolupament basat en la reflexió **ordenada i sistemàtica**, en el si del claustre, amb l'acompanyament dels assessors dels centres de professorat i la intervenció d'un formador expert, per construir gradualment un aprenentatge col·lectiu orientat a la millora a partir de processos complexos de diàleg, debat i discussió constructiva que facilitin l'adopció d'acords.

El programa de formació parteix de la demanda del propi centre educatiu i s'ha de basar en **processos de reflexió-acció a partir de la pràctica reflexiva adaptada** a les casuístiques i característiques de cada centre **per aconseguir la millora contínua de l'ecosistema escolar**.

Pot comptar amb **ponències i mentoria d'experts durant l'experimentació** a l'aula. El fet de poder-les fer mixtes permet l'ús d'un entorn virtual d'aprenentatge que facilita el desenvolupament i l'adquisició de les competències digitals docents.

També **poden participar en aquesta modalitat formativa membres de la comunitat educativa i altres professionals relacionats amb l'educació**, tenint en compte que la finalitat és sempre iniciar, millorar i compartir línies comunes d'actuació i perfeccionar pràctiques educatives i professionals docents.

La Direcció General de Personal Docent i Centres Concertats (**DGPDCC**) convoca aquests programes a través del Servei de Formació Permanent del Professorat (**SFPP**) que són gestionats, coordinats i acompanyats pels centres de professorat de la **xarxa territorial**. Han de comptar amb **l'aprovació del claustre** i amb la **participació de l'equip directiu**.



5.1.2. Formació intercentres (FiC)

És una modalitat dirigida a la formació conjunta de docents de diferents centres educatius amb **necessitats comunes** que volen **implantar** projectes similars o compartits, o aprendre els uns dels altres **mitjançant la formació conjunta que fomenti el treball en xarxa**. En aquests programes hi han de participar professors d'almenys **dos centres** educatius. El programa de formació ha de tenir una durada d'entre **15 i 35 hores**, s'ha de basar en processos de reflexió-acció en equip. Podran fomentar l'aprenentatge entre iguals, la realització de visites pedagògiques a altres centres i el treball col·laboratiu, amb el suport de **ponents externs**, amb la possibilitat de comptar amb mentories expertes específiques a l'hora de dur a terme la transferència.

El fet de poder-les fer mixtes permet l'ús d'un entorn virtual d'aprenentatge que facilita el desenvolupament i l'adquisició de les competències digitals docents.

La Direcció General de Personal Docent i Centres Concertats (**DGPDCC**) convoca aquests programes a través del Servei de Formació Permanent del Professorat (**SFPP**) que són gestionats, coordinats i acompanyats pels centres de professorat de la **xarxa territorial**. Han de comptar amb **l'aprovació del claustre**, amb la **participació de l'equip directiu** i podran ser d'àmbit illa o d'àmbit CEP.

5.1.3. Formació de centres (FdC)

És una modalitat destinada a dur a terme programes de formació a centres que participen en convocatòries enfocades a la transformació dels centres i que són convocades per la Conselleria d'Educació i Universitats. El programa formatiu ha d'estar estretament relacionat amb les necessitats de formació del claustre, segons l'autoavaluació del centre, i s'ha de basar en processos de **reflexió-acció** en equip i d'aprenentatge entre iguals. Ha de comptar amb l'assessorament dels centres de professorat i amb el suport d'experts en el tema que es treballa, si es considera adient. Aquests programes seran convocats per la Direcció General de Personal Docent i centres concertats i seran coordinats pels centres de professorat.



5.2. Noves modalitats

La Direcció General de Personal Docent i Centres Concertats (**DGPDCC**) convoca aquestes modalitats a través del Servei de Formació Permanent del Professorat (**SFPP**) les quals podran ser gestionades, coordinades i acompanyades pels centres de professorat de la **xarxa territorial**, segons marquin les instruccions pertinents.

5.2.1. Seminaris temàtics

Aquesta nova modalitat formativa, d'una durada d'entre **20 i 40 h**, respon a la necessitat de crear nous entorns multifuncionals, en espais d'aprenentatge flexibles, oberts i inclusivius, per compartir, innovar i donar resposta als reptes educatius actuals dels **col·lectius específics de les Illes**. Té com a objectiu **la formació de persones d'una mateixa especialitat o funció de diferents centres**, amb la **intenció de fer xarxa** a partir de la reflexió sobre la pràctica docent per millorar les pròpies competències professionals, **fomentar la investigació-acció i la recerca** amb la possibilitat de crear material per a una futura publicació, si escau. Està **basada en un enfocament comunicatiu i pràctic** i el debat pedagògic dialògic.

Hi poden participar un **màxim de 2 docents per centre, preferentment**, fins a un **total de 36 participants** per seminari.

Les formacions vinculades a aquesta modalitat poden tenir caràcter **presencial o mixt**. Atenent l'àmbit geogràfic del professorat, poden ser d'àmbit **illa o autonòmic**; en aquest darrer cas, a través de videoconferències síncrones, espais en línia per fomentar el treball entre illes i compartir experiències pedagògiques innovadores.

La Direcció General de Personal Docent i Centres Concertats convocarà els seminaris temàtics a través de l'**SFPP** i seran gestionats, coordinats i acompanyats pels centres de professorat de la **xarxa territorial** (aquells que tenen centres adscrits segons la zona geogràfica d'influència). **L'assessoria responsable del seminari temàtic** en farà el seguiment i l'avaluació tècnica i pedagògica.



5.2.2. Grups de treball en xarxa

Aquesta modalitat, amb una durada de **40 a 100 hores**, té com a finalitat l'impuls de la creació i el disseny de materials amb l'objectiu de fer-ne difusió, compartir-los i **publicar-los** com a Recursos Educatius Oberts (REO) o d'altres formats.

Els grups de treball en xarxa es constitueixen a iniciativa d'un grup de docents, amb independència de l'especialitat o funció que exerceixen al centre, que presenten una sol·licitud i un projecte al Centre de Professorat de referència, que l'ha d'aprovar. Pretén posar en valor el treball realitzat pels docents i fomentar el treball en xarxa entre diferents centres educatius. Hi poden participar entre **4 i 8 docents de diferents centres**, un dels quals ha de coordinar el grup, amb un **màxim de dos docents per centre**. En funció de l'objectiu plantejat l'SFPP podrà valorar augmentar el nombre de participants del **grup de treball en xarxa**.

Els grups de treball en xarxa tenen un **funcionament autònom, d'àmbit illa** i poden rebre el suport del CEP de referència en el disseny del projecte i en altres moments puntuals, si és necessari. La difusió dels materials elaborats en format digital a un repositori o altres formats es podrà fer amb l'autorització de la Conselleria d'Educació i Universitats i es concretarà el tipus de llicència *Creative Commons*.

5.2.3. Grups de treball de zona

Modalitat formativa en xarxa, amb una durada de **15 a 30 hores**, d'àmbit illa, que podrà ser presencial o mixta i destinada a **millorar la coordinació entre centres** de diferents **etapes educatives**, especialment pel que fa a les competències dels docents per treballar les accions educatives de l'aula i **preferentment** relacionada amb la **línia estratègica 3** (Competència comunicativa-plurilingüe i competència matemàtica) i la **línia 6** (Lideratge, planificació i gestió).

Hi poden participar de **6 a 30 docents** de centres adscrits d'educació infantil, primària i secundària, amb la finalitat de coordinar accions educatives concretes, i han de comptar amb la participació d'un membre de l'equip directiu de cada un dels centres. És recomanable la participació de docents que formin part de l'equip impulsor de cada centre, així com **l'assessorament i el suport dels inspectors**



assignats als centres. Un dels docents participants ha d'actuar com a coordinador del grup.

Aquesta modalitat es basa en la construcció conjunta de coneixements per a l'elaboració de materials, recursos i millora de documents institucionals dels centres.

Es poden constituir a proposta del Departament d'Inspecció Educativa (**DIE**), amb la finalitat de connectar els **membres d'equips directius de centres educatius d'una mateixa zona** i poden comptar amb l'assessorament d'una persona experta durant un màxim del 20 % del total de les hores.

La Direcció General de Personal Docent i Centres Concertats convocarà els grups de treball de zona a través de l'**SFPP**, i seran gestionats, coordinats i acompanyats pels centres de professorat de la **xarxa territorial** (aquells que tenen centres adscrits segons la zona geogràfica d'influència).

5.2.4. Grups de recerca

Aquesta modalitat formativa autònoma té per finalitat realitzar recerques basades en els models d'investigació-acció i en el mètode científic amb la intenció d'impulsar processos de decisió vinculats a la millora de les pràctiques educatives i basats en l'anàlisi quantitativa i/o qualitativa de les dades i en la difusió parcial o final de les conclusions.

Pot tenir una durada de **30 a 80 hores** i ha d'estar formada per un mínim de 4 docents i un màxim de 8, un dels quals ha de coordinar el grup. Els grups de recerca són sol·licitats a partir de la convocatòria anual que realitzarà el SFPP, que valorarà altres possibilitats de constitució en funció de les necessitats o dels objectius proposats.

Els grups de recerca s'autogestionen pel que fa a l'organització i estructuració interna del treball a realitzar. El coordinador del grup ha de presentar un projecte d'actuació en què s'hi especifiquin els objectius que es volen assolir, el tipus de treball, la recerca, la forma de comunicació final dels resultats i els criteris i indicadors d'avaluació. El projecte s'ha de dur a terme en un sol curs escolar, tot i que, en casos justificats, és possible sol·licitar pròrroga per a un curs més.



La **DGPDCC** convoca els grups de recerca a través de l'**SFPP**. Aquests grups podran comptar amb el **suport** d'altres organitzacions i entitats, sempre amb el vistiplau previ de l'**SFPP**.

5.2.5. Trobades pedagògiques entre centres

Aquesta modalitat formativa té per objectiu la creació i l'enfortiment de **xarxes socioeducatives de creixement entre centres**, a través de la difusió de bones pràctiques en els diferents àmbits de la formació permanent del professorat. Parteix de la necessitat de fer xarxa entre centres i de compartir pràctiques d'èxit, aspectes puntuals d'innovació, conclusions, transferències i itineraris per fomentar la cultura de col·laboració entre el professorat i els centres amb la participació de tots els membres de la comunitat educativa que hi vulguin assistir, com a oportunitat per establir ponts i diàlegs amb les famílies.

Poden participar en aquesta modalitat entre **dos i quatre** centres. La durada és de **8 a 10 hores** i poden comptar amb un màxim de **4 hores** d'intervenció de persones expertes en la temàtica com a fil conductor de la trobada. L'**SFPP convoca aquestes trobades**, que són acompanyades i gestionades pels CEP.

5.3. Altres modalitats

5.3.1. Programes d'experiència formativa

Aquesta modalitat formativa, amb **una durada d'entre 20 i 100 hores i que requereix el lliurament d'una memòria reflexiva i d'aplicació a la pràctica docent**, es basa en l'aprenentatge a partir de l'experiència.

L'SFPP pot convocar programes d'experiència formativa: estades en empreses, projectes europeus, projectes d'innovació i d'altres.

Aquesta modalitat es pot concretar de diferents maneres:

- **Estades formatives en empreses, amb l'objectiu d'actualitzar els coneixements del professorat de formació professional** en entorns laborals i professionals reals, per adquirir aquells coneixements que no es poden adquirir amb un altre tipus de formació i que són necessaris per ajustar l'oferta educativa a les demandes del món laboral i empresarial



- **Programes de Servei a la comunitat: Aprenentatge Servei (APS)**
- **Programa d'observació i aprenentatge entre centres:** estades pedagògiques, visites i intercanvis amb centres d'altres comunitats o entre illes i participació en programes europeus o internacionals.
- Participació en **programes de recerca**, d'innovació educativa o d'altres similars, convocats per la Conselleria d'Educació i Universitats.
- **Programa d'acompanyament constructiu en el pràcticum** per acompanyar els estudiants universitaris en la seva formació inicial. És de vital importància el seguiment i l'avaluació per part dels docents.
- Programes de formació que poden presentar els centres educatius o xarxes de centres, en el marc de la seva autonomia pedagògica, per al seu reconeixement.

5.3.2. Curs. Formació per àmbits

Aquesta modalitat està adreçada a docents d'un mateix ensenyament, àmbit, àrea o matèria, etapa, cicle, departament o funció, amb l'objectiu de facilitar l'actualització didàctica i metodològica amb la conjunció adequada entre teoria i pràctica. Consisteix en activitats formatives per eixos d'interès o temes concrets en què participen els docents que, de manera individual, s'hi inscriuen. Pot tenir una **durada d'entre 8 i 50 hores** i pot comptar amb un entorn virtual d'aprenentatge (EVA) com a recurs col·laboratiu.

Amb la finalitat de superar models de transmissió basats en la simple recepció d'informació, el curs ha d'incloure alguna activitat de transferència **a l'aula o al centre** i alguna evidència de l'aplicació, sempre que aquesta sigui possible. **Per guiar l'activitat de transferència** (que pot consistir en una aplicació didàctica, una memòria descriptiva d'aplicació, l'elaboració de materials o recursos didàctics, una memòria reflexiva sobre la pràctica professional o un projecte d'investigació), **s'ha de dedicar una sessió a reflexionar i debatre, de manera grupal i amb el guiatge de l'expert, les possibles aplicacions dels continguts del curs.**



Els cursos els convoca la Conselleria d'Educació i Universitats o els centres de professorat. **És fonamental la cooperació entre assessories i el disseny i la planificació dels cursos de manera conjunta per preveure una oferta formativa de qualitat i coordinada, que doni resposta a les necessitats dels docents.**

5.3.3. Activitat puntual de formació

Aquesta modalitat, de curta durada, inclou activitats de formació en format de **jornades, congressos, simpòsiums, cicles de conferències** d'interès educatiu o d'altres. La durada de les activitats és de **8 a 20** hores, segons les característiques específiques de l'activitat.

5.3.4. Itinerari d'autoformació (Itinerari autònom de formació)

Aquesta modalitat inclou exclusivament les formacions a què es refereix l'article 16 de l'Ordre del conseller d'Educació i Universitat de dia 24 d'abril de 2017 per la qual es regula l'homologació, el reconeixement, la certificació i el registre de la formació permanent del professorat no universitari de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears, modificada per l'Ordre del conseller d'Educació i Formació Professional de 14 d'abril de 2021 de modificació de l'Ordre del conseller d'Educació i Universitat de dia 24 d'abril de 2017 per la qual es regula l'homologació, el reconeixement, la certificació i el registre de la formació permanent del professorat no universitari de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears.

5.3.5. Formació especialitzada (FE)

La finalitat d'aquesta modalitat és l'actualització científica, tècnica i pedagògica dels professors que han d'assumir noves funcions en l'àmbit educatiu, com ara l'acreditació per exercir la funció directiva, l'assessorament formatiu, la funció inspectora, l'acreditació de competències professionals i d'altres. Ha de combinar activitats formatives d'actualització, elaboració de projectes i, si n'és el cas, pràctica professional. Aquesta modalitat és, en general, de llarga durada, d'entre 30 i 150 hores.



6. EL SISTEMA DE FORMACIÓ PERMANENT

6.1. Normativa i altres referències

- Llei orgànica 3/2020, de 29 de desembre, per la qual es modifica la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació (BOE núm. 340, de 30 de desembre de 2020)
- Llei 1/2022, de 8 de març d'educació de les Illes Balears (BOIB núm. 38, de 17 de març de 2022)
- Llei 9/2019, de 19 de febrer, de l'atenció i els drets de la infància i l'adolescència de les Illes Balears (BOIB núm. 26, de 28 de febrer de 2019)
- Decret 121/2010, de 10 de desembre, pel qual s'estableixen els drets i els deures dels alumnes i les normes de convivència als centres docents no universitaris sostinguts amb fons públics de les Illes Balears ([BOIB núm. 187, de 23 de desembre de 2010](#))
- Decret 41/2016, de 15 de juliol, pel qual es regula la formació permanent del professorat de l'ensenyament no universitari de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears (BOIB núm. 90 de 16 de juliol de 2016)
- Decret 4/2023, de 13 de febrer, pel qual s'aprova el Reglament orgànic de les escoles infantils públiques, els col·legis d'educació primària, els col·legis d'educació infantil i primària, els col·legis d'educació infantil i primària integrats amb ensenyaments elementals de música, els col·legis d'educació infantil i primària integrats amb educació secundària i els instituts d'educació secundària de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears ([BOIB núm. 21, de 16 de febrer de 2023](#))
- Ordre del conseller d'Educació i Universitat de dia 11 de març de 2016 per la qual es regulen l'organització i el règim de funcionament de la xarxa de centres de professorat de les Illes Balears (BOIB núm. 36, de 19 de març de 2016), modificada per l'Ordre del conseller d'Educació i Universitat de dia 24 d'abril de 2018 (BOIB núm. 51, de 26 d'abril de 2018)



- Ordre del conseller d'Educació i Universitat de dia 24 d'abril de 2017 per la qual es regula l'homologació, el reconeixement, la certificació i el registre de la formació permanent del professorat no universitari de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears (BOIB núm. 54, de 6 de maig de 2017)
- Ordre del conseller d'Educació i Formació Professional de 14 d'abril de 2021 de modificació de l'Ordre del conseller d'Educació i Universitat de dia 24 d'abril de 2017 per la qual es regula l'homologació, el reconeixement, la certificació i el registre de la formació permanent del professorat no universitari de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears (BOIB núm. 55, de 27 d'abril de 2021).
- Conselleria d'Educació, Universitat i Recerca - Direcció General de Primera Infància, Innovació i Comunitat Educativa (2019). *Pla de coeducació de les Illes Balears 2019-2022* (2019). Institut per a la Convivència i l'Èxit Escolar
file:///C:/Users/u53766/Downloads/PLA_COEDUCACIO_2019_2022-1.pdf

6.2. Agents de la formació

El Decret 41/2016 estableix, a l'article 18, les entitats que poden organitzar activitats de formació permanent del professorat, sempre que es realitzin en concordança amb el pla quadriennal de formació i en les condicions que s'estableixin. A més dels centres de professorat i del mateix servei, indica que poden organitzar aquestes activitats els següents organismes o entitats:

- Les direccions generals i els departaments que integren la Conselleria d'Educació i Universitats, amb l'assessorament i la coordinació del Servei de Formació Permanent del Professorat.
- L'Escola Balear d'Administració Pública (EBAP).
- Les administracions educatives de l'Estat espanyol amb competències plenes en matèria de formació permanent del professorat.
- Les universitats de l'Estat espanyol.
- Les universitats i entitats de prestigi en formació del professorat de l'àmbit de la Unió Europea.



- Altres conselleries i els seus organismes, així com entitats dependents dels consells insulars o del Govern de les Illes Balears.
- Les entitats col·laboradores de formació del professorat (incloses en el Cens d'entitats col·laboradores).

El **Servei de Formació Permanent del Professorat**, adscrit a la Direcció General de Personal Docent i Centres Concertats, és el **responsable** de la formació permanent del professorat, que planifica i organitza mitjançant els plans quadriennals de formació permanent i en funció de les necessitats dels centres educatius. És també l'**encarregat de coordinar la xarxa de centres de professorat, actualment formada per vuit centres: CEP de Palma Jaume Canyelles Mut, CEP de Calvià, CEP d'Inca, CEP de Manacor, CEP de Menorca, CEP d'Eivissa, CEP de Formentera i CEP IBSTEAM**), peces fonamentals en el sistema de formació permanent del professorat a les Illes Balears.

Els assessors dels CEP acompanyen constructivament el procés de canvi de tots i cada un dels centres, en gestionen la formació, els guien i els assessoren segons les seves necessitats, característiques i condicionants de cadascun, amb l'objectiu que els equips docents siguin cada dia més autònoms per continuar el camí de millora de les seves competències professionals i per consolidar els processos de canvi iniciats.

El **Servei de Formació Permanent del Professorat** és també el **responsable de coordinar les activitats de formació del professorat** que gestionen altres sectors de l'Administració, a més de reconèixer i certificar les formacions en el Registre General de Formació Permanent del Professorat.

Els diferents serveis, departaments i direccions generals de la Conselleria d'Educació i Universitats, el **CFINFP, el CFIRDE, etc.** constitueixen **altres agents de formació**. Les activitats formatives que organitzen (cursos, activitats puntuals de formació, etc.) es coordinen a través del Servei de Formació Permanent del Professorat **segons les instruccions per a la planificació, la realització, la certificació i el registre d'activitats de formació permanent** del professorat.



La **Comissió de Formació Permanent**, convocada per l' SFPP, s'encarrega de l'homologació de les activitats formatives organitzades per les entitats inscrites en el Cens d'entitats col·laboradores.

L'**Escola Balear d'Administració Pública (EBAP)** és l'entitat responsable de la formació, la capacitació i el perfeccionament del personal al servei de l'Administració autonòmica i de les entitats que en depenen. L'SFPP desenvolupa el pla docent de l'EBAP.

La **Universitat de les Illes Balears (UIB)** és l'entitat responsable de la formació inicial dels graus universitaris i dels màsters que inclouen pràctiques als centres educatius en els seus plans d'estudis, com és el cas dels graus d'educació infantil, d'educació primària i del Màster Universitari en Formació del Professorat, entre d'altres. També treballa en la recerca educativa i la transferència de coneixement relacionada amb el sistema educatiu i, com a entitat col·laboradora, organitza activitats de formació permanent del professorat. La **Conselleria d'Educació i Universitats es coordina amb la UIB a través del Servei de Formació Permanent del Professorat, per millorar la formació inicial dels docents**, pel que fa a l'organització i la tutorització de la fase de pràctiques a centres educatius.

Els consells insulars i els ajuntaments també poden organitzar activitats formatives destinades al professorat a través dels CEP, amb l'autorització prèvia de l'SFPP.

Amb tot, els principals agents de la formació són els docents i els centres educatius, ja que són les seves necessitats i inquietuds que, plasmades en el pla de formació del centre i en el projecte pedagògic de direcció, transfereixen els aprenentatges adquirits a les aules o al centre i avaluen la transferència per dur endavant transformacions des de la concepció del centre com a **ecosistema de canvi de l'engranatge educatiu**.

Així mateix, **els centres o xarxes de centres**, en el marc de la seva autonomia, poden presentar programes d'experiència formativa perquè siguin homologats atenent en el marc de la seva autonomia pedagògica i el desenvolupament del propi pla de formació del centre.



7. SEGUIMENT I AVALUACIÓ DEL PLA QUADRIENNAL

Aquest Pla Quadriennal planteja accions de llarg recorregut, els resultats de les quals són difícilment constatables a curt termini. No obstant això, és important analitzar la viabilitat del Pla i el grau d'assoliment dels objectius que s'hi estableixen, per la qual cosa el Servei de Formació Permanent del Professorat, juntament amb els altres agents vinculats a la formació, ha de realitzar el seguiment del Pla Quadriennal quan hagin transcorregut dos anys des de l'entrada en vigor i la seva avaluació final el curs 2027-2028. Ambdues avaluacions han de tenir en compte tant els processos formatius com els resultats obtinguts, a més de l'organització i la gestió de les activitats i de l'efecte que tenen en la pràctica professional docent i en la millora dels resultats acadèmics de l'alumnat.

Les eines per dur a terme l'avaluació són les memòries anuals de l'SFPP, les memòries de cada un dels centres de professorat i les dades de gestió administrativa de formació i d'avaluació de les activitats formatives registrades al sistema informàtic de gestió de la formació permanent del professorat (GESTFOR). En el cas de l'avaluació final, s'ha de fer de forma dialògica i participativa.

Les dades obtingudes en aquestes avaluacions han de proporcionar a la Conselleria d'Educació i Universitats informació quantitativa i qualitativa sobre el grau de desenvolupament del Pla Quadriennal i dels programes i modalitats que el desenvolupen. Han de permetre a l'SFPP la presa de decisions coherents segons criteris d'execució del Pla que incloguin la modificació dels aspectes necessaris per aconseguir les finalitats proposades. En el cas de l'avaluació de seguiment, l'anàlisi dels resultats i de les conclusions a què s'arribi té com a finalitat introduir els canvis que siguin necessaris per actualitzar el desenvolupament de les activitats de formació o dels programes formatius, fins i tot per establir nous objectius o indicadors per a l'avaluació final del Pla Quadriennal.

Tant l'avaluació de seguiment com l'avaluació final del Pla Quadriennal es duran a terme a partir dels **objectius de desenvolupament de les competències professionals docents i de millora dels centres** que s'indiquen a continuació, així com dels indicadors establerts per a cada un d'aquests objectius:





Objectius	Indicadors
Consolidar els itineraris formatius* als centres de les Illes Balears i contribuir a la definició d'una línia metodològica que fomenti la transformació i la millora metodològica i de processos dels centres.	• Evolució del número de centres amb FeC i FiC. • Número de centres amb itinerari formatiu respecte del total de centres amb FeC, FiC. • Número de formacions per modalitat vinculades a les línies estratègiques 1 i 3. • Relació entre itinerari formatiu i mentoria. • Número de formacions per millorar la gestió de l'aula, dels grups i de la coordinació docent. • Grau de satisfacció dels participants sobre la contextualització de la formació al centre.
Desenvolupar processos i pràctiques docents quant a la competència digital docent.	• Número de formacions realitzades per acreditar les competències digitals docents, per nivells (línia estratègica 2). • Número de formacions d'altres línies que inclouen descriptors de CDD, per modalitats. • Número de docents que acrediten CDD, per àrees i nivells. • Número de docents que acrediten CDD a través de formació o d'altres procediments. • Número formacions de tipus mixt. • Número de publicacions REO derivades de formacions de la Conselleria d'Educació i Universitats. • Número de formacions que inclouen la Intel·ligència Artificial (IA). • Número de formacions sobre l'aula del futur i el programa Codi Escola 4.0. • Grau de satisfacció dels participants .
Fomentar xarxes professionals de col·laboració entre centres i entre el professorat per dur a terme l'actualització didàctica, la investigació i la innovació educativa.	• Número de formacions de treball en xarxa, per modalitats (FiC, seminaris temàtics, grups de treball en xarxa, grups de treball de zona, grups de recerca, trobades pedagògiques, etc.). • Relació dels col·lectius específics que han participat a formacions en xarxa.





Objectius	Indicadors
	- Número de centres que participen al programa d'observació i aprenentatge entre centres. - Número de centres que participen a les xarxes de centres per a la convivència o d'altres xarxes que es facin o creïn. - Grau de satisfacció dels participants sobre les noves modalitats formatives.
Promoure l'adopció de mesures educatives compartides que permetin millorar i universalitzar l'atenció educativa personalitzada, la coeducació i la igualtat d'oportunitats de tot l'alumnat en el marc d'un sistema educatiu inclusiu, a més d'impulsar la relació dels centres amb la comunitat educativa.	- Número de centres participants a la xarxa de centres coeducatius. - Número de formacions vinculades a la Línia estratègica 4 per etapes. - Número de formacions sobre Disseny Universal d'Aprenentatge (DUA) i educació inclusiva. - Grau de satisfacció dels participants. - Número de trobades pedagògiques i altres formacions que inclouen la comunitat educativa entre els participants (projectes coeducatius, 11F, 25N, etc.).
Actualitzar i millorar les competències pedagògiques, científiques, tècniques i organitzatives del professorat vinculades a la seva especialitat o funció.	- Número de docents que acrediten la formació de desenvolupament i actualització de la funció directiva. - Número de formacions dirigides a la funció directiva realitzades. - Número d'estades en empreses. Formacions de col·lectius específics (L5 i L7): - Número de formacions realitzades per a cada col·lectiu específic - Grau de satisfacció dels participants
Avançar en el compromís i la responsabilitat social amb l'entorn natural, social, cultural, etc., a través del treball dels objectius de desenvolupament sostenible.	- Número de formacions vinculades a l'L8 de diferents modalitats (cursos, PEF, APF, etc.). - Grau de satisfacció dels participants.
Coordinar la formació permanent del	Número de reunions mantingudes amb



Objectius	Indicadors
professorat i els programes d'innovació educativa que ofereix la Conselleria d'Educació i Universitats a través dels diferents serveis.	els serveis implicats en la formació permanent del professorat de les diferents direccions generals i entitats de la Conselleria d'Educació i Universitats. • Actuacions realitzades per millorar la coordinació permanent del professorat en el si de la Conselleria d'Educació i Universitats.

* S'entén per **itinerari formatiu** el manteniment als centres d'una temàtica formativa coherent durant els darrers 3 cursos.

8. BIBLIOGRAFIA

ATTWELL, G. (2007). *The personal learning environments - The future of eLearning?* eLearning Papers.

BUENO, D. (2020). *La práctica educativa con mirada neurocientífica*. Horsori.

[CHAMBERS, D., VAROGLU, Z., KASINSKAITE-BUDDEBERG, I.](#) (2018). *El aprendizaje para todos: directrices sobre la inclusión del alumnado con discapacidad en la educación abierta y a distancia*. Organización de las Naciones Unidas para la Educación, la Ciencia y la Cultura, (UNESCO).

<https://es.unesco.org/sites/default/files/261641spa.pdf>

COMISSIÓ INTERNACIONAL SOBRE ELS FUTURS DE L'EDUCACIÓ DE LA UNESCO (2021). *Reimaginant junts els nostres futurs: un nou contracte social per l'educació*.

<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000382890>

COMISIÓN EUROPEA, DIRECCIÓN GENERAL DE EDUCACIÓN, JUVENTUD, DEPORTE Y CULTURA (2023). *Plan de acción de educación digital 2021-202: mejorar la provisión de capacidades digitales en la educación y la formación*. Oficina de Publicaciones de la Unión Europea. <https://data.europa.eu/doi/10.2766/75>

CONSEJO DE LA UNIÓN EUROPEA (2022). *Recomendación relativa al aprendizaje para la transición ecológica y el desarrollo sostenible*, Oficina de Publicaciones de la Unión Europea. <https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=DOUE-Z-2022-70040>



- DURAN, D. «Aprentatge docent entre iguals: mestres i escoles que aprenen uns dels altres». *Àmbits de Psicopedagogia i Orientació* (2019), núm. 50, p. 47-58, <https://raco.cat/index.php/AmbitsAAF/article/view/366177>
- DWECK, C. S. (2006). *Mindset: The new psychology of success*. Random House.
- EDUCATION ENDOWMENT FOUNDATION. *Teaching and Learning Toolkit* [en línia]. <https://educationendowmentfoundation.org.uk/education-evidence/teaching-learning-toolkit>
- ESTEVE, HERNÁNDEZ I SANMARTÍ (2018). *La formación en red como base para la transformación*. Cuadernos de pedagogía.
- FUNDACIÓ JAUME BOFILL/IVÀLUA (2019). *Plantejament i conclusions del seminari: Mestres que aprenen: què funciona en la formació permanent del professorat?* <https://fundaciobofill.cat/uploads/docs/k/v/5/cw7-relatoria-formacio-permanent021120.pdf>
- FURMAN, M. (2022). *Enseñar distinto. Guía para innovar sin perderse en el camino*. Clave Intelectual.
- HATTIE, J. (2018). *Visible Learning. A Synthesis of over 800 Meta-Analyses Relating to Achievement*. Routledge. <https://visible-learning.org/hattie-ranking-influences-effect-sizes-learning-achievement/>
- IMBERNÓN, F. (2022). *De las políticas educativas a las prácticas escolares*. Morata.
- [INSTITUTO INTERNACIONAL DE PLANEAMIENTO DE LA EDUCACIÓN DE LA UNESCO](#). *Liderazgo de escuelas* [en línia]. <https://learningportal.iiep.unesco.org/es/fichas-praticas/mejorar-el-aprendizaje/liderazgo-de-escuelas>
- INSTITUT CATALÀ D'AVALUACIÓ DE POLÍTIQUES PÚBLIQUES (Ivàlua). Col·lecció *Què funciona en educació* [en línia]. <https://ivalua.cat/en/node/31>
- KORTHAGEN, F. A. J. (2010). «La práctica, la teoría y la persona en la formación del profesorado». *Revista interuniversitaria de formación del profesorado*, núm. 68, p. 83-101.



LEITHWOOD, K., SAMMONS, P., ANDERSON, S. I WAHLSTROM, K. (2004). *How Leadership Influences Student Learning*. Center for Applied Research an Educational Improvement/Ontario Institute for School Leadership.

MINISTERIO DE EDUCACIÓN Y FORMACIÓN PROFESIONAL (2019). *TALIS 2018 Estudio internacional de la enseñanza y del aprendizaje. Informe español*. Secretaría General Técnica (Subdirección General de Atención al Ciudadano, Documentación y Publicaciones).

MINISTERIO DE EDUCACIÓN, FORMACIÓN PROFESIONAL Y DEPORTES - EURYDICE. *Formación permanente del profesorado en las Administraciones educativas* [en línia]. <https://www.educacionyfp.gob.es/mc/redie-eurydice/sistemas-educativos/profesorado/formacion-permanente-profesorado.html>

MORIN, E. (1999). *Els set coneixements necessaris per a l'educació del futur*. UNESCO. <https://catesco.org/wp-content/uploads/2022/10/Els-set-coneixements-necessaris-per-a-leducacio-del-futur-4.pdf>

NACIONS UNIDES. *Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS)* [en línia]. <https://www.un.org/sustainabledevelopment/es/objetivos-de-desarrollo-sostenible/>

OECD (2022). *Education Policy Outlook 2022: Transforming Pathways for Lifelong Learners*. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/c77c7a97-en>

OJUEL, M. I SEGURA, F. (2016). *Centres i docents que aprenen treballant en xarxa. Com l'avaluació formativa traspasa el llindar de l'aula*. Perspectiva Escolar, 390, 21-26.

PERAZA, C. I CARRERAS, A. (2011). *Coeducar des de l'àmbit local. Una aproximació al concepte de ciutats coeducadores*. Diputació de Barcelona.

PERRENOUD, P. (2004). *Desarrollar la práctica reflexiva en el oficio de enseñar*. Graó.

PERRENOUD, P. (2007). *Diez nuevas competencias para enseñar*. Graó.



RAFFAGHELI, J. E. (2020). *Actitud digital crítica*. Universitat Oberta de Catalunya (UOC).
https://openaccess.uoc.edu/bitstream/10609/113966/1/Raffaghelli_SMART7_actitud.pdf

ROBINSON. V. (2022). *Canviar l'escola o millorar-la*. Eumo editorial.

RUIZ, H. (2020). *¿Cómo aprendemos? Una aproximación científica al aprendizaje y la enseñanza*. Graó.

SANMARTÍ, NEUS (2020). *Avaluar és aprendre. L'avaluació per millorar els aprenentatges de l'alumnat en el marc del currículum per competències*. Generalitat de Catalunya, Departament d'Educació

SANMARTÍ, NEUS (2020). *Avaluar i aprendre: un únic procés*. Octaedre

ULFERTS, H. (ed.) (2021). *Teaching as a Knowledge Profession: Studying Pedagogical Knowledge across Education Systems*. Educational Research and Innovation, OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/e823ef6e-en>

UNIÓN EUROPEA (2020). *Plan de Acción de Educación Digital (2021-2027)*.
<https://education.ec.europa.eu/es/focus-topics/digital-education/action-plan>

UNIÓN EUROPEA (2022). *Directrices éticas sobre el uso de la inteligencia artificial (IA) y los datos en la educación y formación para los educadores*. Oficina de Publicaciones de la Unión Europea. https://drive.google.com/file/d/1FWL-Rstmnk6_jeiAyHZ4IPTbqX5Kn3Vy/view

